

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Pigtraad-Gestapofangen

Nr. 5
Oktober
1992

Kegnæs kammeraternes Hjælpefonds feriehjem. Talrige kammerater kender stedet som et fremragende familie feriested.

(Foto: F-k.)

Kammeraternes Hjælpefond

Stiftet 1945

Henvendelse om hjælp i henhold til fondens fundats rettes til kontorchef, cand.jur. Hans Andersen, Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. 53 86 55 59.

Henvendelse ang. feriehjemmet på Kegnæs rettes til overlærer Preben Feddersen, 5874 Lundeberg, Hesselager. 62 25 14 77. (Der er 7 senge). Feriehomejnets adresse er: Flejmosen 4, Østerby, 6470 Syd-Als, Als. 74 40 53 42.

Tilsynsførende: Ejler Mortensen, Nørregade 6, 6440 Augustenborg, tlf. 74 47 17 04.

Medlemmer: Iflg. fundatsen paragraf 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre.

På fondens møde den 24. september 1977 besluttedes det, at fondens virksomhed især skulle samles om at videreføre feriehjemmet på Kegnæs, at videreføre bladet »Pigtraad« og at søge sikret, at 4. maj fortsat højtideligholdes i Ryvangen.

Forretningsudvalget:

Formand: Kontorchef, cand. jur. Hans Andersen.

Sløssevej 19, 4894 Øster Ulslev. Tlf. 53 86 55 59.

Næstformand: Civilingeniør Mogens Dyre,

Kærvej 14, 6400 Sønderborg. Tlf. 74 42 86 26.

Kasserer: Skræddermester Povl Brandt, Glerupvej 19, 2610 Rødovre. Tlf. 42 91 13 72. Giro 1000 780.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Chr. Winthers Vej 1, 8600 Silkeborg. Tlf. 86 81 07 09. Giro 1000 780.

Overlærer Preben Feddersen, Caroline Amalievej 11, Lundeberg, 5874 Hesselager. Tlf. 62 25 14 77.

Den øvrige bestyrelse består af:

Kontorchef Niels Christian Andersen
Volmersvej 5, 6330 Padborg
Tlf. 74 67 31 53

Sektionschef Hans Bøjlund
Påbyvej 36, 6000 Kolding
Tlf. 75 56 90 49

Direktør G. Jespersen
Gullestrupvej 7, 7400 Herning
Tlf. 97 12 11 84

Direktør Bernth Johannesson
Jacobys Allé 16, 2. th.,
1806 Frederiksberg C
Tlf. 31 31 86 86
Sommer 42 30 64 58

Læge Axel Jørgensen
Duebrødrevvej 14, 9000 Aalborg
Tlf. 98 10 15 80

Oberst K. Kjeldsen
Tingagerhjemmet, 5750 Ringe
Tlf. 62 62 31 63

Tandtekniker Leo Kæraa
Dalsvinget 1, 8270 Højbjerg
Tlf. 86 27 04 28

Herreekviperingshandler
Carl Otto Larsen,
Lærkevej 6, 6440 Augustenborg,
Tlf. 74 47 11 60

General Fl. B. Larsen
Lundsgårdsvej 16, 4180 Sorø
Tlf. 53 63 59 20

Forvalter Axel Lauritzen
Lundtofteparken 42, 2. tv., 2800 Lyngby
Tlf. 42 88 12 42

Overbetjent Ejler Mortensen
Nørregade 6, 6440 Augustenborg
Tlf. 74 47 17 04

Redaktør Johs. Rasmussen
Ømkulevej 9, 7100 Vejle
Tlf. 75 82 65 72

Provst Poul Riis
Hostrupsgade 9, 4200 Slagelse
Tlf. 53 53 35 34

Maskinmester H.P. Skjoldborg
Skovbrinken 9, 6400 Sønderborg
Tlf. 74 42 57 07

Fhv. bestyrer
Solveig Skjøtt
Dalsø Park 128, 3500 Lille Værløse
Tlf. 42 48 56 74

Bladet

Pigtraad- Gestapofangen

ABONNEMENT, BLADREGNSKAB OG ANNONCER

Jens Erik Finderup
Gadstrupparken 3
4621 Gadstrup
42 39 09 91
Giro 9 31 54 54

Årsabonnement 80.- kr.
Udenfor Skandinavien betales
et portotillæg på 80.- kr.

Eventuelle fejl i besørgelsen af
bladet rettes hurtigst muligt
ved henvendelse til udlevere-
ringspostkontoret.

REDAKTION

Johs. Fosmark
(ansvarshavende)
Chr. Winthers Vej 1
8600 Silkeborg
86 81 07 09

Kaj Christensen
Præstegårdsvænget 16
5210 Odense NV
66 13 80 10

TRYK

Fjerritslev Avis Offset

INDE I BLADET:

En solstråle midt i mørket... 111
Med Neuengammefor- eningen på pilgrimsfærd.... 112
Runde dage 114
HK-Årsmøde ved Flensborg Fjord..... 116
Foreninger 117
Årsstævne i Frøslev 120
Hverdag på Bernadot- tegården 122
Mindeværelse i Odense.... 123
Odense på Pilgrimsfærd... 123
Mindeord 125
Bøger 126

Fangesammenslutningens Rekreativnsfond

Fonden, der er stiftet af SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45, yder støtte til rekreativnsophold for tidligere fanger og andre invaliderede fra frihedskampen.

Ansøgningskema kan rekvireres hos formanden: Jakob Jensen, Højager 12, 3230 Græsted, eller i de enkelte foreninger. Der kan bevilges støtte på indtil 75 pct. af rekreativnsopholdets samlede pris, dog max. kr. 4.000.

Der ydes støtte til ophold på egentlige rekreativns hjem, kuranstalter, sanatorier etc. Til ophold af mere feriemæssig karakter kan der ikke bevilges støtte.

Ansøgningskemaet skal ved indsendelsen være udfyldt således, at samtlige spørgsmål er besvaret. Den i skemaet nævnte dokumentation skal være bilagt. Originale bilag vil blive returneret sammen med besvarelsen.

Da bevilgede beløb ikke kan udbetales til ansøgeren, men kun til rekreativnsopholdets arrangør, må skemaet indsendes i så god tid, at svaret kan være fremme, inden betaling for opholdet skal finde sted. Det må påregnes, at behandlingen af ansøgninger i fondens bestyrelse tager omkring 14 dage.

Neuengamme Foreningens Rekreativns- & Hjælpekasse til fordel for Frihedskampens Ofre

Adresse: c/o Frihedsfondens kontor, Æbeløgade 1, 2100 København Ø.

Midlerne fra salg af frimærker med overpris, til fordel for frihedskampens ofre og deres minde, udgivet i anledning af 40 års dagen - 4. maj 1985, uddeles til rekreativns formål eller -hjælp i særlige trangstilfælde. Beløb kan søges af danske statsborgere, der er - eller vil kunne anderkendes - i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre § 1a.

Anmodning om ansøgningskema sendes til ovenstående adresse.

De følgende numre af vort
blad udkommer 15/11 og 15/12
1992. Stof må være redaktio-
nen i hænde senest en måned
før.

Pigtraad-Gestapofangen

NR. 5

OKTOBER 1992

47. ÅRGANG

Organ for Kammeraternes Hjælpefond og Sammenslutningen af danske fanger fra Frihedskampen 1940-45

Buchenwald-klubben · Dachau-klubben · Landsforeningen Erhvervshæmmede fra Frihedskampen
Landsforeningen Gestapo-Fangerne · Foreningen af Gestapofanger fra besættelsen · Hannover-Stöcken-gruppen
Horsørød-Foreningen · Landsforeningen af kz-fanger fra Neuengamme
Ravensbrück-gruppen · Sachsenhausen-foreningen · Stutthof-foreningen · Theresienstadt-foreningen

En solstråle midt i mørket

En dag i august for 50 år siden ankom en række kreaturvogne til koncentrationslejren Treblinka, nord-øst for Warschawa i Polen. Toget bragte 200 forældreløse børn med sig til dette sted, hvor efterhånden 600.000 blev aflivet, ikke fordi de havde gjort et eller andet, men de var af fødsel jøder, og det var efter Adolf Hitlers opfattelse begrundelse nok for, at de skulle udryddes.

ke ham, da han som læge var uundværlig, men han fulgte flokken på de 200, for han ville ikke lade børnene alene, når deres rejse gjaldt gaskamrene i den tyske koncentrationslejre Treblinka. Her aflivede man, især efter 1941, en stor del af Warszawas jøder.

Selv ankom han i 1878/79 til Warazawa som boghandler

den russisk-japanske krig var han i 1905 læge og grundlagte et hjem for forsømte og faderløse børn. Han håbede, at hans respekt for selvforvaltning og selvansvarlighed ville smitte af på andres praksis. Det gjaldt ikke om at arbejde ved straffe, men ved at praktisere tilgivelse.

Hans tanker møder vi klart i hans skrifter, hvoraf »Hvordan skal man elske et barn« og 7 år senere: »Kong Lille Hans« er mest kendt.

Indespærringen af Warszawa jøder betød, at tredjedelen af byens befolkning mistede deres frihed, og i 1944 fulgte en forgæves opstand mod nazisterne. Det blev også et år, hvor sulten, elendigheden og terroren herskede. Han kæmpede mod disse begreber, da han ønskede at skaffe hans flok af forældreløse børn overlevelse.

Så kom den 12. august 1942, da Korczaks vajsensbørn blev hentet. Selv måtte han forblive i lejren, men at lade børnene følge nazisternes ordre, uden at han var hos dem, følte han var at svigte dem i en afgørende time, så han fulgte sine børn i døden. Selv var han vandret foran med den grønne fane.

I dag tælles han blandt martyrerne. For Israel er han en af de 36 retfærdige, hvis rene sjæl redder verden.

I Tyskland hørte man første gang om ham i 1957, da skuespillet »Korczak og børnene« for første gang gik over scenerne i en række tyske byer.

I Treblinka erindrer 17.000 stenblokke om ofrede. En af

blokkene bærer inskriptionen »Janusz Korczak (Henry Goldszmit) og børnene«. Først for 2 år siden kom bogen om ham og hans virke. Den blev skrevet af Betty Jean Lifton, og arbejdet blev gjort meget grundigt, idet hun lagde beslag på 544 sider. Det bør desuden nævnes, at det officielle, tyske DPA (Deutsche Presse-Agentur, Bonn) i år har udsendt en kronik til de tyske blade om Janusz Korczak.

Henry Goldschmidt, søn af velhavende forældre. Post festum fik han fredsprisen i 1972.

Han besøgte to gange Palæstina, men alligevel besluttede han sig for at henleve sin hverdag i Europa, selv om han mødte mange udslag af antisemitisme. Det var kibbutzerne i Israel, der gjorde indtryk på ham.

I sine betragtninger over antisemitismen og mishandlinger af børn kom han til den erkendelse, at ville man reformere verden, måtte det gøres ved, at man begyndte med at reformere opdragelsen, og derfor samlede han i den efterfølgende tid alle sine kræfter på at sikre børnene deres ret.

Gennem 7 år virkede han nu som leder af et sygehus og læge for forældreløse børn. I

De 200 børn udgjorde en lang, lang række. De var alle udmagrede og udslidte, så alene synet af dem var en ynk, men nazisterne var jo nu herrer i børnenes fædreland, Polen, og under deres ledelse var alle jøder, børn som voksne, samlet i en ghetto.

Lyspunktet i deres tilværelse i ghettoen var den jødiske læge Janusz Korczak. Han var et meget virksomt menneske, idet han foruden sin lægegering også virkede som forfatter og pædagog. Hans virksomhed blandt børnene var så effektiv, at man i eftertiden har givet ham tilnavnet »Børnenes Konge«.

Da ordren til afmarch til Treblinka kom, gjaldt det ik-

Jule- og nytårs-hilsener

I lighed med tidligere vil der også i år være mulighed for at sende personlige hilsener til familie, venner og bekendte. Hilsenerne får fælles tekst som overskrift, og man får sit navn under hilsenen (som visitkort) sammen med foreningshilsenerne.

Prisen for en sådan hilsen er for foreninger kr. 100,- og for personer kr. 60,- og bedes bestilt ved indbetaling af beløbet til postgirokonto 9 31 54 54 (checks og postanvisninger er naturligvis også velkomne).

Sidste frist for bestilling og betaling er 10. november 1992.

Jens Erik FINDERUP

Med Neuengammeforeningen på pilgrimsfærd 20.-24. juli 1992

Skildret af Otto Jensen, Aalborg

Atter i år ville vi med Neuengammeforeningen på besøg i de forskellige lejre i Tyskland, men i år var det lidt anderledes, for da havde vi Lisbeth og Henning (svigerdatter og søn) med for første gang.

Vi kørte selv fra Aalborg til Middelfart, hvor vi kunne parkere bilen på CF-kaseren. Vores formand Hans kom selv til stede lidt efter, at vi var ankommet.

Busen fra København kom som aftalt ved 11-tiden og tog os op. Den blev jo som sædvanlig ført af vor gode ven Leif.

Så gik turen til Banegårdspladsen i Fredericia, hvor de fremmødte kammerater fra Kibæk, Horsens og Fredericia kom på. Vi var nu ialt 48 personer. Heraf var 22 gamle KZ-fanger.

Nu gik turen til Haderslev, hvor vi skulle spise frokost på CF-kaseren. Her blev vi modtaget af chefens stedfortræder, da chefen selv var på øvelse. Vi blev vist ind i kantine, hvor vi kunne sætte os til veldækkede borde.

Inden vi startede på næste etape, var vi en runde på kaseren for at se på deres store vognpark.

Næste stop var ved »Calle« lige syd for grænsen.

Atter tilbage i bussen gik det sydover til KZ-lejren i Husum, hvor flere af vore kammerater har været fra sidst i september 1944, til lejren blev ophævet sidst i december 1944.

Hans Chr. Rasmussen, der selv var fange i lejren, var kommet kørende i egen bil den lange vej fra Christiansfeldt for at fortælle om lejren og de umenneskelige forhold, de levede under.

Der døde 11 af vore danske kammerater i lejren. De 9 af dem blev efter krigen hentet hjem og begravet i deres hjemssogne.

Axel Lauritzen og Niels Grauengård var tilstede med fanerne, Karl Heisel lagde kransen, han havde også været i lejren.

Elendig renholdelse

Hans B. takkede H. Chr. Rasmussen for hans udførlige beretning om forholdene i lejren, og fordi han ville køre den lange tur.

Efter at vi havde sunget »Kæmp for alt, hvad du har kært«, gik vi rundt ved monumentet og inde i museet. Det var beskæmmende det, vi så.

Pladsen var dårligt holdt, der lå gamle visne kranser, som ikke var fjernet fra muren, og inde i museet havde der været et dyr, der havde efterladt sine spor midt på gulvet. Håber det bliver påtalt på rette sted.

Nu gik turen tværs over Slesvig til vort dejlige hotel »Seeblick« ved Neumünster. Vi var der ved 19-tiden.

Tirsdag: morgenkaffe kl. 7.30 og afgang kl. 8.

Turen til gik Neustadt, gennem gammelt dansk land og skønne byer, ud til Kielerbugten til monumentet for de ca. 7000 omkomne fanger fra Neuengamme. De var blevet anbragt i nogle gamle troppe-transportskibe og bugseret ud i bugten, hvor de så lå for anker.

Den 3. maj skete katastrofen: Skibene blev sænket af allierede flyvere, der troede, at der var tyske soldater om bord.

Så tæt på friheden, og så døden sidste dag - mon ikke, det var sådan nazisterne håbede det ville gå.

Ved ankomsten var Axel Lauritzen og Niels Grauengård klar med fanerne, og der blev lagt kranser af Helge og Jejse. Første taler var en historiker fra Neustadt. Talen blev oversat af N.O. Køster.

Derefter sluttede Hans B. med at udtale et ære være de faldne kammeraters minde, kammerater, som vi på et eller andet tidspunkt kan have været sammen med, enten i Neuengamme eller ude i en arbejdslejr.

Vi kørte nu til Lübeck, hvor vi fik et par fritimer til at kigge os omkring i den gamle Hansestad med den gamle byport og de små gader.

Desværre var varmen næsten for hård ved os, ca. 34 grader.

Ved 15-tiden blev vi samlet op af Leif. Det skulle gå stærkt, for han måtte ikke

parkere hverken i gaderne eller på torvet, hvor vi var, »men Leif klarer alt«.

Gæster fra den tyske fangekreds

Om aftenen var der festmiddag på hotellet. Der var kommet et par prominente gæster, nemlig Fritz Bringmann og frue.

Under spisningen talte F. Bringmann, og Niels Otto var tolk. Bringmann har været fange i KZ-lejre fra 1933 til 1945.

Der blev holdt mange taler og sunget. Hans havde sangbøger med, Jacob Jensens taler for damerne gjorde stor lykke.

Festen sluttede ved 23-tiden.

Onsdag: Morgenmad kl. 7.00 og afgang kl. 8.

Turen gik først til Bergen Belsen, hvor vi var fremme ved 10-tiden.

Festudvalget havde atter sørget godt for os, idet Hans fik udleveret en nøgle til en port lige ved Danmarks-muren, så de dårligt gående kunne blive kørt frem og tilbage.

Vi tog opstilling ved muren, Axel og Jejse med fanerne, Niels Grauengård og undertegnede med kranser, hvorefter Niels Otto holdt en oplysende og bevægende tale om alle de uhyrligheder og direkte mord i lejren, lige til

Karl Heisel lægger foreningens krans i lejren i Husum/Schwesing.

(foto: Søs Lærche)

englænderne kom midt i april 1945.

Niels Otto havde oplysnin-
gerne om lejrens tilstand ved
kapitulationen fra sin bror,
der var første engelske mili-
tærlæge, der kom til lejren.

Jeg tror, talen berørte os
alle dybt, da han også kom ind
på de danske, der var om-
kommet i lejren.

Efter at kransen var lagt,
takkede Hans Niels Otto for
talen, og vi sluttede højtide-
ligheden med at synge
»Kæmp for alt, hvad du har
kært«.

Vi gik nu rundt og så på de
forskellige monumenter, hvor
de døde var fra, og hvor læn-
ge de havde været i lejren.
F.eks. ankom 1000 fanger
marts 1945 og døde april 1945.

Det var grufuld, og må al-
drig glemmes.

Vi var også i det nye Doku-
mentenhaus, så tiden gik, og
klokken blev mange, inden vi
var klar til afgang.

Turen gik igen nordpå, for
vi skulle til Neuengamme.

Trods forsinkelsen fik vi
dog tid til at holde for at spise
en medbragt mellemmad,
hvortil vi fik øl og vand og lidt
andre hjertestyrkende drå-
ber.

Vi var fremme i Neuen-
gamme ved 15-tiden. Der var
Herbert Schimmel og den
danske generalkonsul Flem-
ming Mørck fra Hamborg til
stede.

Vi startede kransenedlæg-
ningen ved mindestenen på
Krematoriepladsen, Axel og
Jejse fulgte os med fanerne
rundt til de forskellige minde-
sten.

Niels Otto lagde kransen,
og Helge holdt tale, vi slutte-
de med en sang.

Opholdet på Krematorie-
pladsen blev meget udbytte-
rigt for de unge. H. Schimmel
fortalte om lejrens indretning
og om fængselsbygningen,
hvor fanger også var blevet
henrettet ved skydning eller
hængning. Ja, der var også
blevet brugt gas.

Besøg af den danske generalkonsul

Ved Danmarksmuren lag-
de Hans Knappe kransen, og
ved monumentet var det
Svend Erik Finderup, der
gjorde det. Der blev talt af
generalkonsulen. Han sagde
blandt andet, at det var fjerde

Monumentet ved Neustädterbugten for de 7.000 omkomne fanger fra Neuengamme. (foto: Søs Lærche)

år i træk, han var med. Han
føjte det som en stor ære at
blive inviteret og takkede os
for den værdige måde, højt-
deligheden blev afviklet på.

Hans takkede generalkon-
sulen, og vi sluttede som altid
med at synge »Kæmp for alt,
hvad du har kært«.

Vi havdenu 20 minutter til
en rundgang i Dokumenten-
haus, hvorefter turen gik
nordpå til hotellet.

Torsdag: Morgenmad kl.
7.00, afgang kl. 8.

Nu gik det nordpå i godt
tempo, for vi skulle være i
Gelting kl. 9.20.

Da vi kom dertil, holdt der
en lang kø af biler, men vi
havde jo bestilt plads, men ti-
den gik, og der skete intet.

Så gik først Søs og Hans,
lidt senere gik også Helge op

for at se, hvad der skete, og
kort efter kom der en matros
og vinkede os ombord. Vi gik
nu op i restauranten, hvor der
var bestilt bord til os. Lidt ef-
ter kom Søs og Hans op, men
da Helge ikke var oppe hos
os, gik de igen. De fandt ham
nede på vogndækket, fortum-
let og forslået med tøjet revet
i stykker.

Helge var gået fra bussen
op til billetlugen for at høre,
om vi måtte køre om bord.
Medens han stod der, kom en
bil med campingvogn, som
kørte så tæt på, at camping-
vognen ramte Helge, der blev
rullet flere gange omkring og
var meget forslået.

Konen til manden, der kør-
te bilen, lovede, at han skulle
komme ind til os, når han
kom op fra vogndækket.

Desværre var Helge så for-
tumlet, at han ikke fik num-
meret på bilen.

Da manden ikke kom, gik
Hans og Niels Otto ud for at
finde ham, men uden resultat.

Føj for en slubbert!

Til sidst en hjertelig tak til
Søs, Helge og Hans, for uden
jeres store arbejde kunne så-
dan en tur aldrig gå på så dej-
lig en kammeratlig og afslap-
pet måde.

En stor tak til alle.

Otto

N.B. Efter at være hjemme
nogle dage, har jeg talt med
Helge. Han er stadig øm over
hele kroppen, men har været
på sygehuset og blevet rønt-
gøfotograferet. Heltigvis var
der ingen brud. Lykkelig ud-
gang af en grim oplevelse.

Husum: Hydrant (brugt som strafferedskab) og fundamentrester på det tidligere lejrområde i KL-Husum/
Schwesing. Området hvor disse rester findes, er ikke fredet, og de kan derfor fjernes efter forgodt
befindende af ejeren af jorden! (foto: H.R.)

Runde dage

Ved
Minna Dahl,

Præstegårdsvænget 16,
5210 Odense NV.
Tlf. 66 13 80 10

Runde Dage for 1993

Gennem de sidste 2 år har Minna Dahl, Odense, redigeret rubrikken: Runde Dage. Hun har nu ønsket at træde tilbage. Vi takker for hjælpen gennem de 2 år.

Arbejdet består i at samle og ordne runde dage i kammeratskabskredsen. De tilsendes bladet ud fra de kartoteker, der føres af hver enkelt forening. Ansvaret for rigtigheden af de oplysninger, vi bringer, påhviler således de enkelte foreningers kasserere- eller en, der har påtaget sig arbejdet for den enkelte forening.

Preben Feddersen, Lunde-borg, 5874 Hesselager, har lovet at fortsætte arbejdet. Man bedes sende ham materialet for det kommende år meget snart, da vi gerne skulle bringe Runde Dage for januar/februar i bladet for december.

*

Erik Jensen, Vermundsvej 17, 5200 Odense NV (Sachsenhausen 74.330), 75 år den 1. november.

Orla Christensen, Vegavej 32, 9200 Aalborg SV, 70 år den 2. november.

Ejvind Larsen, Ny Strandvej 104, 3050 Humlebæk, 75 år den 5. november.

Else P. Hansen, Hvidovrevej 350 E.1., 2560 Hvidovre, 75 år den 5. november.

Kaj C. Nielsen, Bykrogen 35, 9200 Aalborg SV (Sachsenhausen 75.134), 70 år den 6. november.

Louise Lunde, Mågevej 8, 5000 Odense C, 85 år den 6. november. (Fejlagtigt oplyst i sidste nr. 6.10.)

Edvin Unkerskov, Engvej 36, 4240 Korsør, 75 år den 7. november.

Jacob Nørgård, Kokhøj 1, 2880 Bagsværd, 75 år den 8. november.

Carl Villy Larsen, Munkebjergvej 70, 5230 Odense M, 80 år den 10. november.

Judith Jensen, Tunøvej 12, 9900 Frederikshavn, 70 år den 11. november.

Poul J. Petersen, Kæmpesvej 4, 3600 Frederikssund, 70 år den 14. november.

Emma Christensen, Snedkervej 24, 4200 Slagelse, 75 år den 16. november.

Orla Bruzelius, Vester Grootzvej 7, 2680 Solrød Strand, 75 år den 17. november.

Svend Foged Pedersen, Enggårdsgade 7, 9000 Aalborg, 75 år den 18. november.

Arnold Jensen, Velhustedvej 5, 6933 Kibæk (Hannover-Stöcken 54.561), 80 år den 19. november. Åbent hus kl. 12-17.

Oscar Fristrøm, Marstrandsvej 9, 5230 Odense (Stutthof), 85 år den 20. november.

H. Clemen Christensen, Ordrupvej 74, 2920 Charlottenlund, 75 år den 20. november.

Peder Søgård, Amerikavej 7,4., 1756 København V, (Sachsenhausen 75.120) 75 år den 21. november.

Gunnar Hansen, Østre Alle 47, 9000 Aalborg, 75 år den 21. november.

Inge Stærmos Christensen, Marius Holtsgade 4, st., 8700 Horsens, 70 år den 21. november.

Jytte Sørensen, Ingdalsvej 13, 2610 Hvidovre, 70 år den 21. november.

Tove Møller, Bjerggade 15, 9400 Nørre Sundby, 75 år den 22. november.

Kathrine Østergård Jensen, Vestervang 10, 7800 Skive, 75 år den 22. november.

Fritjof Lænø, Als Oddevej 91, 9560 Hadsund, 75 år den 24. november.

Kaj J. Reinstein Johansen, Magnoliavej 72,6., 2500 Valby, 75 år den 24. november.

Erik Andersen, Mellerup 8900 Randers (Sachsenhausen 75.090), 75 år den 24. november.

Poul Rønnest Mortensen, Hestedamsgade 25, 8700 Horsens, 85 år den 24. november.

Inge Andersen, Rosenvænget 24, 3390 Hundested, 65 år den 25. november.

Chr. Abildstrøm, Skånegade 2,3., 2300 København S, 70 år den 26. november.

Peter Hammerich, Bakkegårds Alle 7, 1804 København V, 70 år den 26. november.

Erik Døcher Sørensen, Bispebakken 7, 2830 Virum, 75 år den 27. november.

Aksel Sørensen, Vinterslevvej 63, 8370 Hadsten, 70 år den 28. november.

Anny V. Petersen, Aavej 13, Ølby Lyng, 4600 Køge, 75 år den 28. november.

Lillian Olsen, Tranehavevej 2,3, 2450 København SV, 70 år den 29. november.

Aase Christensen, Teglværks Alle 3, 9000 Aalborg, 65 år den 29. november.

Anna Lise Rimmer, Margretheparken 16, 9850 Hirtshals, 60 år den 29. november.

Ejvind Frimund, Sjælør Boulevard 28,2., 2450 København SV (Dachau 142.658), 70 år den 1. december.

Jens Eriksen, Stormgade 7, 9491 Pandrup, 75 år den 1. december.

Henning Helver, Parkvej 31 A,1., 4800 Nykøbing Falster, 75 år den 1. december.

Harry Andersen, Langstedgårdsvej 3, 5600 Fåborg, 80 år den 4. december.

Villy Østergård Jensen, Hasseri-vej 286, 9000 Aalborg, 75 år den 4. december.

Erling Larsen, Mølle Alle 4,1., 2500 København Valby (BOPA), 80 år den 7. december.

Anton Christensen, Pilebro 18, st., 2730 Herlev, 75 år den 9. december.

A.J. Lambrecht, Sct. Jørgens Park 4, st., 4700 Næstved, 80 år den 10. december.

Oluf K. Hansen, Udbyhøjvej 118, 8900 Randers, 70 år den 10. december.

Banke Jung Jensen, Skalbjergrvej 32, 5230 Odense M (Sachsenhausen 73.096), 70 år den 12. december.

Sv. Aa. Olsen, Jægersborg Alle 39, 2920 Charlottenlund (Dachau 142.629), 80 år den 12. december.

Børge Sjøgård, Erik Menvedsvej 22, 8800 Viborg, 70 år den 12. december.

Tage Jensen, Enghaven 13, Genner, 6200 Åbenrå, 70 år den 16. december.

Per Bjerre Eriksen, Flintager 3, Tjørring, 7400 Herning (Neuengamme 68.379), 80 år den 17. december.

Johs. Knudsen, Svingels Alle 31, 4900 Nakskov, 75 år den 17. december.

Verner V.E. Rasmussen, Ny Havnegade 50, 8700 Horsens, 75 år den 18. december.

Sonja Kjøngerskov, Svanevej 50, 4970 Rødby, 60 år den 21. december.

Erling Hansen, Østervangen 53 C, 5881 Skårup, 75 år den 22. december.

Carl Fussing, Spurvegården 7,2., 2650 Hvidovre, 75 år den 22. december.

Carla Simonsen, Bonnesensgade 9, 9000 Aalborg, 75 år den 23. december.

Herdis Thomsen, Bernstorffsgade 26, 9000 Aalborg, 65 år den 23. december.

Thora Petersen, Sverigesgade 4,1., 9000 Aalborg, 75 år den 23. december.

Elly Knudsen, Ørbækvej 50, 5700 Svendborg, 70 år den 25. december.

Svend Niels Christiansen, Solvænget 5, 7120 Vejle (Krigssejler), 70 år den 26. december.

Elise Hansen, Saltværksvej 61 E, 2770 Kastrup, 75 år den 26. december.

Viggo Stærmos Christensen, Kongensgade 10, 8700 Horsens, 70 år den 26. december.

Betty Nielsen, Lilleholm 11, 9370 Hals, 65 år den 29. december.

Kristian Tølbøll, Vestre Ringgade 90, Århus C (Buchenwald) 70 år den 30. december.

Hans Braad Sørensen, Moltkesvej 7, 4894 Øster Ulslev, 70 år den 30. december.

Mogens J. A. Ryefeldt, Vældegårdsvej 71, 2820 Gentofte, 75 år den 31. december.

Og så en rettelse:

Vi havde gjort Carl Fredelund 5 år yngre den 5/8, han blev 75 år og ikke som nævnt 70 år. Undskyld for det.

En forsinket hilsen til:

Orla Vesterled, Rydsåvej 24, 5210 Odense. Han fyldte 75 år den 5. oktober 1992.

*

80 år

Den 19. november fylder Arnold Jensen, Velhustedvej 5, Kibæk, 80 år.

Arnold er jo kendt af alle igennem fangeorganisationerne. I over 35 år var han vores formand i »Hannover-Stöcken« gruppen - en simpelthen uforlignelig arbejdskraft. Han fandt på eget initiativ ud af, hvor vore kammerater - der døde i lejren - var begravet.

Arnold forsøgte også at få Warta til at betale erstatning til os, men det blev hus forbi.

Først da det kneb med helbredet, sagde du fra til formandsposten. Vi ønsker for dig, at du må få mange gode år endnu. Vi har jo altid siden de trange år haft et ubrydeligt venskab, og det fortsætter uforandret.

Mange vil sikkert sende Arnold en venlig tanke på dagen.

P.M.M.

Peder Søgård

75 år

Lørdag den 21. november fylder formanden for landsforeningen af Sachsenhausen-fanger 75 år.

Han er født i Næstved, hvor han fik sin første skolegang med efterfølgende studentereksamen fra Rungsted statskole i 1936.

Han studerede medicin, først i Aarhus og fra 1941 i København. Han blev gift i 1941.

Den illegale virksomhed faldt inden for »Frit Danmark« og »De danske Studenter« lige fra »Frit Danmark«s start. Hans arbejdsområde var især køb og transport af papir, duplikering og udbringelse af det illegale materiale. Han duplikerede således den første udgave af Steinbecks: »Månen er skjult« i november-december 1942.

Det foregik altsammen i samarbejde med andre medicinske studenter i Bjelkes Alle under ledelse af Børge Houmann og Erik Skinhøj (senere rektor for universitetet).

Arresteret af Gestapo den 8. december 1943. Der fulgte en måned i Vestre Fængsels tyske afdeling, hvorefter han i januar 1944 blev deporteret til koncentrationslejren Sachsenhausen ved Berlin. De var 77 i gruppen, og han fik fangenummeret 75.120. I lejren blev han beskæftiget på brændelsgården og Revieret (»Ambulancen«).

Overførtes til Neuengamme og derfra med plettyfus indlagt på Åbenrå sygehus i april 1945.

Han genoptog det medicinske studium og tog embeds-

eksamen i sommeren 1947. Efter nogle års sygehusarbejde drev han praksis i Thy fra 1952 til 1970. Fra 1967 til 1980 var han skolelæge, dels i Thy, dels i Esbjerg. Han kom på Erstatningsloven fra 1980. Han har boet i København, efter at han holdt op med at praktisere som læge. Han har 2 børn og 11 børnebørn.

Siden 1987 har han været formand for Landsforeningen af Sachsenhausenfanger. Han deltager aktivt i det internationale arbejde og har således deltaget i udenlandske stævner 4 gange alene i dette år.

F-k.

Det er en viljesag at have det rart med hinanden

(Marlie Wærum, mor til Edith Guillaume, i generations-dialog i Politiken).

»Pigtråd« og »Pigtråd-Gestapofangen«

Ældre årgange søges

Til forbindelse i Berlin søger:

Arbejderbevægelsens bibliotek og arkiv (ABA)

Folkets Hus, Rejsbygade 1, 1759 København V

»PIGTRÅD« årgang 1 til og med årgang 19.

»PIGTRÅD-GESTAPOFANGEN« nr. 12. årgang 1969.

Samt nr. 2 og nr. 12 årgang 1971.

Endvidere årgang 1972 til dato!

Såfremt, der findes kammerater, der vil forære ovennævnte numre og årgange til ABA - bedes man kontakte Gerd Callesen (ABA) tlf. 31 24 15 22 eller Niels Otto Køster, Offenbachsvej 27.3, 2450 København SV. tlf. 31 17 24 97.

A·P·MØLLER

På de syv have -
under den syvttakkede
stjerne

Næste blad

kommer i november. Her bringes bl.a. en hel del stof, som der ikke blev plads til i dette nummer. Rækkefølgen at stoffet er bestemt af, hvilke sider, der kan modtage farvefotos.

Årsmøde ved Flensborg Fjord

Årsmødet 92 på Kegnæs. Poul og Ragna Brandt samt Hans Andersen foran feriehjemmet (foto: Preben Feddersen).

Kammeraternes Hjælpefond holdt sit årsmøde lørdag den 30. og søndag den 31. maj. Når referatet fremkommer så sent i vort blad, skyldes det, at vi ønskede at give plads for Gestapofangerens årsmøde i Vedersø. Her havde vi et foto, der var egnet til forside. Det havde KH også, og så kunne KH bedst vente, når der nu skulle vælges.

Bestyrelsen for KH samledes kl. 16 til mødet på Hotel Baltic, der ligger ved Høruphav ved Flensborg Fjord.

Formanden, kontorchef, cand.jur. Hans Andersen indledte med at byde velkommen, hvorefter han gav ordet til næstformanden, civilingeniør Mogens Dyre, Sønderborg. Han udtalte smukke mindeord om sparekassedirektør Ejnar Haubirk, der var afgået ved døden. Kort kan hans tale gengives med ordene: Vi savner ham. Hans kone var tilstede efter indbydelse.

Af formandens beretning fremgik det, at KH har givet 5.000 kr. til beboerne på Bernadottegården i Roskilde. De anvendes til springvandet foran bygningen.

Da vor bog om Mindelunden i Ryvangen er udsolgt, undersøgeres nu, hvad en ny

udgave vil koste. **Man vedtog at hædre Minna Hess Thaysen med en gave i anledning af, at hun fylder 70 år den 25. juni. Hun har gennem 17 år sunget med sit ungdomskor den 4. maj i Mindelunden.**

Fremover skal revisoren forfatte en udtalelse om, at fonden bruger pengene i overensstemmelse med bestemmelserne i fundatsen. Formanden mente dog ikke, at bestemmelsen ville få nogen væsentlig betydning for KH.

Der blev aflagt beretning om forløbet af 4. maj-dagen i Mindelunden i Ryvangen. Provst Poul Riis udtalte under behandlingen af emnet: Tilslutningen var meget stor. Programmets længde var rigtig.

Hans Andersen føjede her til: Dagen er et af punkterne i vort arbejdsprogram. Det glæder os meget, at det lykkes så godt.

Preben Feddersen oplyste om belægningsen af feriehjemmet på Kegnæs. Da Kegnæs er af så stor betydning for KHs trivsel, gengives hans beretning som helhed her i bladet i november.

Mogens Dyre fortalte om arbejdet med feriehjemmets

vedligeholdelse. Det er malet udvendigt. Han oplyste, at Ejler Mortensen er en virkelig arbejdskraft med hensyn til vedligeholdelsen.

Redaktør Johannes Fosmark gav en del oplysninger om bladets hverdag. Regnskabet for 1991 er godkendt af det fælles bladudvalg. Det blev også godkendt på KHs bestyrelsesmøde.

Angående stoffet kan det oplyses, at de to redaktører er enige om, at beslutningsreferater er bladets linje. Dette medfører ikke censur, men vurdering af, hvad der er relevant, stofmæssigt set. Det er redaktionen, der har ansvaret for bladets indhold, hvorfor en enkelt medarbejder ikke kan forlange sit indsendte stof optaget uforkortet.

Kontorchef N. C. Andersen, Padborg, redegjorde for arbejdet med Frøslevlejren og Frøslevforeningen. Han bad os studere paragraf 19 i KHs fundats.

Kassereren, skræddermeister Povl Brandt, fremlagde det reviderede regnskab. Formanden og kassereren arbejder videre med regnskabet, så det bliver muligt at rette fejlene i det fremlagte regnskab. Det oplystes, at det måske bliver nødvendigt at finde en ny og bedre revisor. Brandt fremlagde budgettet for 1993.

Hans Andersen: - Vi har penge til at varetage fondens opgaver. Vi har efter fondens bestemmelser muligheden for at optage yngre kræfter.

Genvalg

Der var valg, alle genvalg, hvorefter forretningsudvalget består af Hans Andersen, formand, Mogens Dyre, næstformand, Povl Brandt, kasserer, Johannes Fosmark, sekretær, Preben Feddersen, medlem.

Til bladudvalget: Hans Andersen, Johs. Rasmussen og Johannes Fosmark.

4. maj-udvalget: Solveig Skjøtt, Axel Lauritzen samt Johannes Fosmark.

Næste møde blev fastsat til 15. og 16. maj i Kolding.

Mødereferatet blev oplæst og skrevet under på selve mødet og godkendt af mødedeltagerne, hvorefter det tilgår protokollen.

Besøg på Dybbøl

Søndag formiddag besøgte stævnedeltagerne historicentret Dybbøl Banke. Den smukke vejledning er delt op i 7 afdelinger: Information, terrænmodel, diorama, skansemode, forevisningsgård, filmsal samt marketenderi. Man var meget imponeret over, så meget der var gjort for at anskuliggøre, hvad der er foregået her.

Så drog hver til sit, efter at man havde oplevet en kammeratskabsweek-end. F-k.

Efter årsmødet slappede Mogens Dyre og Johannes Fosmark af ved Dybbøl Mølle. (foto: Chistel Fosmark.)

FORENINGERNE

Tak

For hver en blomst, hvert besøg, hvert brev og hver en venlig tanke, og for venlig deltagelse i min kære hustru - Gudrun Andersens bisættelse, og i tiden forud for denne, bedes alle hermed modtage min hjerteligste tak.

Georg Andersen

Jeg beder alle, der under en eller anden form glædede mig på min 75-års fødselsdag, hermed modtage min inderligste tak. I gjorde dagen uforglemmelig for mig.

Venlig hilsen
Georg Andersen

ERHVERVSHÆMMEDE

Aalborg Efterårsfest

Lørdag den 31. oktober kl. 18.00 har festudvalget sørget for, at du kommer til et godt bord med sild og senere lune retter - ost og kaffe med småkager - en øl hører til maden, og på stedet kan købes øl, snaps, vin og vand til rimelige priser.

Musik under spisingen, og til dansen bagefter leveres af »Posten fra Haverslev«.

I lighed med tidligere år vil der også være lotteri. Festen slutter kl. 24.

For alt dette slipper du med at betale kr. 100,- pro. persona.

Sted: »Vestergården« Annebergvej 73. Festudvalget

Gavespil

Igen i år skal der være alle tiders gavespil eller pakkefest, om du vil. Vi har sat festudvalget i gang med at finde sponsorer til denne dag, men som sædvanligt regner vi da også med, at hver enkelt medbringer en pakke, så gevinsterne kan blive mange og gode.

Mød talrigt op mandag den 7. december kl. 19.

Randers 29. august i Hvidsten

Landsforeningen Gestapofangerne, Randers afdeling, mødtes også i år til krans-

nedlægning den 29. august i mindelunden i Hvidsten og på Nordre kirkegård.

På kirkegården blev der lagt blomster ved mindepladen, i mindelunden og ved sergent S.A.J. Andersens sten. Carina Camre Jensen lagde også en personlig buket ved sergentens sten.

Efter at formanden havde sagt et par ord, blev der sunget Altid frejdig.

Senere samledes vi ved Albert Rasmussen til et lille traktement, og man hyggede sig og drøftede de svundne år.

Det var en glæde, at så mange var mødt op trods det dårlige vejr.

Resten af kalenderåret

Programmet for resten af kalenderåret er tilrettelagt, og det ser således ud:

7.-8. november er der repræsentantskabsmøde i Grenå. Den 3. december er der tur til Bernadottegården i Hadsund. Der går bus fra rutebilstationen kl. 13.30. I år bliver der julesammenkomst sammen med Århus afd. Vi mødes i fælleshuset på Møllevvej kl. 18.00. Der vil blive serveret en juleanretning á 75,00 kr. Der bliver også lotteri.

Søndag den 20. december samles vi på Nordre Kirkegård kl. 14.00 til kransnedlægning. Derefter samles vi ved Else Bentzen til en kop kaffe (husk tilmelding).

Ryvangen husket den 29. august

Den 29. august lagde Axel Lauritzen en krans ved hovedmonumentet i Mindelunden i Ryvangen på Landsforeningen af Gestapofangerne vegne.

Efter den nævnte dag begyndte tyskerne at henrette vore kammerater ved skydning ved pelotonen.

»Rumafte«

Foreningen af Gestapofanger indbyder til »Rumafte« i Thycho Brahe Planetariumet, Gl. Kongevej 10, København K, onsdag den 28. oktober 1992 kl. 16.45.

Efter mange opfordringer gentager foreningen sit tidligere meget vellykkede besøg endnu en gang.

Denne gang suser vi med rumfærgen ud til nye spændende oplevelser i rummet. Vi besøger bl.a. »Den blå Planet«, hvorfra man oplever vulkaner, jordskælv, tyfoner og meget mere.

Efter en lille times tid - kl. 18.00, mødes vi i »Restaurant Cassiopeia«, hvor der serveres husets lækre gryderet »Epicure«, bestående af kalkunkød i flødekarrysauce med hvidvin, blandet med champignon og perleløg. Anrettes med store rejer, sukerrystede tranebær - dertil ris. Herefter en dessert bestående af lune pandekager med solbæris. Derefter kaffe ad libitum.

Hele arrangementet, iberegnet billet til rumturen - kun kr. 150,00 pr. deltager. Drikkevarer for egen regning.

Vi mødes i hallen til højre for billetkontoret kl. 16.45 præcis!

Tilmelding til: Solveig Skjøtt, tlf. 42-48 56 74 senest den 22. oktober., jo hurtigere der meldes til, jo bedre pladser får vi.

Vore venner i andre foreninger er hjertelig velkomne.

Venlig hilsen og på gensyn
p.b.v.

Solveig Skjøtt

Med venlig hilsen
BESTYRELSEN

Vær ikke eet i dag, i går, og noget andet om et år.
Det, som du er, vær fuldt og helt, og ikke stykkevis og delt.

Henrik Ibsen (1828 - 1906)

SACHSENHAUSEN

Påsat brand i Sachsenhausen

Oranienburg 28. sept. De tyske myndigheder sagde i weekenden, at de ikke kunne udelukke, at højreekstremister havde påsat en brand i den tidligere nazistiske koncentrationslejr Sachsenhausen, hvor en barak med mindemonumenter over lejrens jødiske ofre gik til i flammer fredag aften.

En politienhed, der har politiske forbrydelser som speciale, er blevet sat på sagen for at efterforske den mystiske brand i Oranienburg nord for Berlin.

THERESIENSTADT

Besøg på Bernadottegården i Roskilde

Den 20. september kørte medlemmer af Theresienstadtforeningen på udflugt til Bernadottegården ved Roskilde. Med oversygeplejerske Fru Bente og repræsentanten for beboerne Robert Mangård som guide besøgte vi hele institutionen, der beboes af tidligere K.Z. fanger og frihedskæmpere samt borgere fra Roskilde Kommune.

Efter rundturen gik vi til de

dækkede borde, der var smukt pyntede med blomster og lys i de israelske farver og fik serveret en meget lækker middag. Efter et mindre ophold, hvor de solgte lodsedler blev udtrukket, gik turen tilbage til København.

Det var en dejlig tur, som foregik i en meget venskabelig atmosfære. Jeg tror, at alle deltagere er enig med mig i, at bestyrelsen fortjener tak for sin indsats.

Sidst, men ikke mindst, tak til chauffør Preben, som oven i købet er medlem af vor forening. Han havde ikke tidligere kørt en bus af denne type, men klarede det alligevel til ug.

Farber

Bernadottegården i Roskilde

Bernadottegården blev 16 år den 29. august 1992.

Dagen begyndte for beboere og gæster ved Grev Folke Bernadottes minde-eg med fællessang, hvorefter formanden for Frihedskampens Veteraner, Svenn Seehusen, i et tilbageblik mindedes Bernadottegårdens tilblivelse.

Ved fødselsdagsmiddagen deltog ca. 50 beboere. At så mange kunne være med, skyldtes i høj grad, at mange medarbejdere brugte deres fridag til at give en hjælpende hånd.

Under middagen var der sang og musik; men højde-

punktet var underholdning af sangerinden Katy Bødtger, som fik alle til at nynne med på de gamle, populære melodier.

Dagens festligheder sluttede i blok 3 med en reception for alle Bernadottegårdens venner, og her afslørede Svenn Seehusen en mindeplade for Commander Ralph C. Hollingworth, engelsk leder af dansk SOE-Special Forces 1940-45. I sin tale mindede Svenn Seehusen Ralph C. Hollingworths tilknytning til Danmark før 2. verdenskrig og hans indsats og støtte til den danske modstandsbevægelse.

Svenn Seehusen sluttede med at overrække en gave fra Commander Ralph C. Hollingworth's Mindefond på kr. 10.000 kr. til Bernadottegården.

Mogens Henrik Nielsen
medlem af
»Gården«s bestyrelse

Europa i flammer!

Udtrykket stammer fra anden verdenskrig, eller måske allerede fra 1914, man glemmer jo hurtigt i dag.

TV og aviser er fulde af rystende billeder. Vi, der var med i krigen her i 1940-45, er overraskede over, at verden ikke har ændret sig. Fangelejr og civile ofre! Man vil helst tro, det er film. Faktisk troede man, at alt det, man dengang kæmpede mod, aldrig dukkede op igen.

Er det nazismen, der dukker op i anden forklædning?

Vi vil ikke igen opleve 9. april, ført bag lyset af bedreviddende politikere og medier. Godtager vi, at det ikke nytter noget med vore danske soldater, kunne man nå det punkt, at nogle troede, at det heller ikke nytter at forsvare vor frihed.

Både militær og ordenshåndhævere blev i tiden helt frem til 29. august 1943 ført bag lyset. Det ramte siden mange politifolk hårdt, da de selv landede i tyske kz-lejre, og så hvorhen de havde sendt andre.

Vi må bevare vort danske sind og kritisk vurdere alle de meldinger, der officielt sendes ind over os, om hvem der er de største skurke.

De ansvarlige - vi alle - må ikke lade os ride med af medieprens. Men samtidig må vi ikke være os selv nok. Politikerne må forstå, at de ikke kan lade den ny generation stå og se til, mens Europa går op i flammer, endnu engang med forfølgelse af andre folkeslag.

Meget er endnu følger af den kolde krig. Bl.a. de nye stater, der mangler arbejde, mad og demokratisk erfaring.

Sult, nød og arbejdsløshed vil af de endnu få nynazister blive brugt til deres formål. Nazisme og terrorisme opstod, da der i Europa var arbejdsløshed, mangel på mad og ødelæggende inflation. Dengang valgte man våbenproduktion som løsning, og da de var der, blev de brugt mod anderledes tænkende.

Vi må undgå som i 1945 at lade os pådutte fjendebilleder efter magthavernes verdensbillede. Samtidig må vi selv være på vagt over for demagoger, der søger at pådutte os nemme løsninger i form af syndebukke.

Ansaret hviler på os alle.
Villy Mørk Jensen
Sjørringvej 6, 7700 Thisted

RAHBEKFISK

(P. RAHBEK HANSEN) A/S

FILLET FACTORY COLD STORE & FREEZING PLANT

DK-7000 FREDERICIA . DENMARK

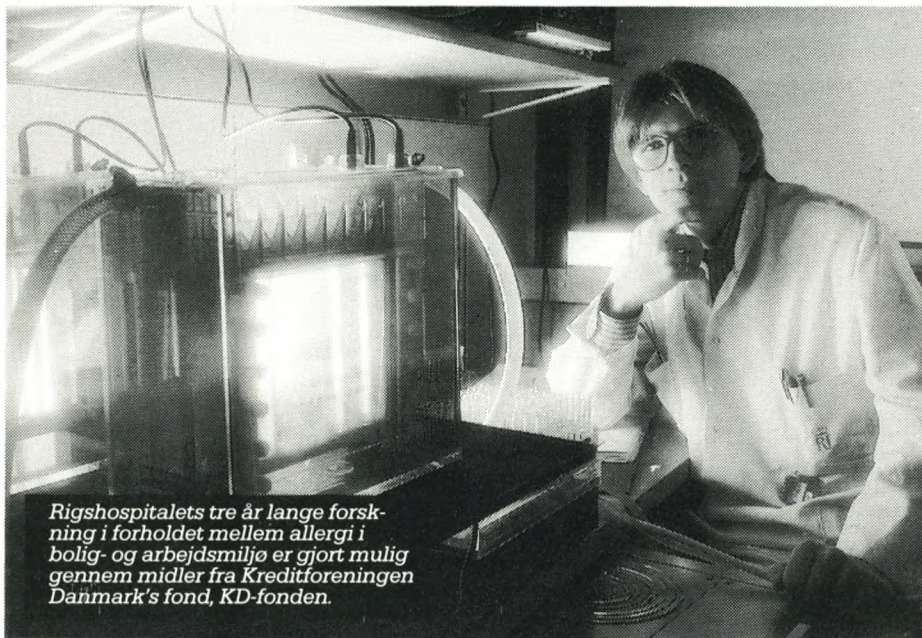
LØVENS KEMISKE FABRIK

Vi investerer i et bedre Danmark

Kreditforeningen Danmark's fornemste opgave har alle dage været at yde langfristede, lavtforrentede lån med sikkerhed i fast ejendom. Det er derfor ikke for meget sagt, at vi som Danmarks største realkreditinstitut har haft et medansvar for den drastiske forbedring af danskernes boligstandard siden 2. verdenskrig. Og det er vi stolte af.

Men Kreditforeningen Danmark gør andet og mere end at yde lån til familien Danmark. Kreditforeningen Danmark har en fond, KD-fonden, der har eksisteret i 9 år. Fondens formål er bl.a. at yde samfundsgavnlig støtte til aktiviteter inden for områderne byggeri og bolig, miljøforbedringer og kultur. I 1988 gav KD-fonden således 1 million kr. til et forskerhold fra Rigshospitalet til tre års forskning i forholdet mellem allergi og bolig- og arbejdsmiljø.

Et andet eksempel på, hvordan vi investerer i et bedre Danmark, er Kreditforeningen Danmark's Byfornyelsesudvalg, der fungerer som forum for udveksling af erfaringer, der kan gavne fremtidige boligprojekter. Hvert år uddeler udvalget en "Byfornyelsespris", der gives for det

Rigshospitalets tre år lange forskning i forholdet mellem allergi i bolig- og arbejdsmiljø er gjort mulig gennem midler fra Kreditforeningen Danmark's fond, KD-fonden.

bedste tiltag inden for byfornyelse. I 1989 modtog Horsens kommune prisen for den storstilede fornyelse af den gamle industribymidte, som har fundet sted med borgernes aktive deltagelse. Projektet er et inspirerende eksempel for andre af landets kommuner, der satser på at forbedre levevilkårene for deres indbyggere.

Således er Kreditforeningen Danmark's aktiviteter mange, men sigtet er altid et bedre Danmark. For os alle sammen.

KD
Kreditforeningen
Danmark

Årsstævnet i Frøslevlejren den 15. og 16. august blev en succes

Det blev atter en af årets store oplevelser at være med til foreningen »Frøslevlejrens Venner«s årsstævne. Baggrunden for disse stævner har altid været ønsket om at markere det tidspunkt, da Frøslevlejren blev taget i brug som interneringslejr for danske modstandsfolk under besættelsen. Det skete den 13. august 1944, altså for 48 år siden.

I årenes løb er stævnedagene - ud over den højtidelige nedlægning af kranse og blomster med efterfølgende mindeandagt for faldne kammerater - også kommet til at betyde noget andet og mere. Det er her, fortiden bliver ganske levende og nærværende, ikke blot for alle dem, der selv er en del af denne fortid, men også for alle os, der ikke har oplevet kampen og ofrene på egen krop. Det er os, den næste og den næste gene-

ration igen, der skal bære holdningen og tanken videre, og det kan kun ske ved, at vi får den direkte ind under huden. Ikke et nok så digert og veludført værk af boglig eller billedlig art kan erstatte de øjenvidneskildringer, som vi her i Frøslevlejren får lov til at lytte til og suge til os.

De kan udveksle gamle minder

Størstedelen af tilhørerne er stadig den tapre skare, hvem intet ondt mere kan ramme. De har prøvet det værste! Men de gjorde det, fordi de ikke kunne lade være. De har her ved årsstævnerne mulighed for at udveksle gamle minder, både onde og gode. Det gælder såvel de aktive modstandsfolk som deres ægtefæller og andre pårørende, der fra hjemmefronten udførte en lige så nyttig og ofte lige så nervepirrende indsats.

De mange stævnedeltagere - 122 ialt, langt flere end der plejer at være - blev indkvarteret i Frøslevlejrens Kursuscenter og modtaget med ægte dansk sommervejr, som vi bedst kan lide det. Solen skinnede fra en blå himmel, overstrøet med små hvide skyer, og en let brise fik Dannebrog til at vaje flot fra den høje flagstang midt i lejren. Scenen var, som den skulle være!

Og dagen gik sin gang med en række fine traditioner, som vi hilser med glæde år efter år, og som vi håber vil fortsætte. Padborg Jernbanekorkester gav en flot koncert ved Hovedtårnet. De spillede mange af de danske sange, vi holder allermest af, og det er altid en fornøjelse at høre dem.

Foreningens formand, oberst N. K. Nørgaard, bød velkommen til årsstævnet, og derefter bød Bøvs borgmester, Preben Johannsen, velkommen til Frøslevlejren og til Bov Kommune.

Der blev nu nedlagt kranse og blomster ved mindestenen midt i lejren. Fra »Frøslevlejrens Venner« nedlagde formanden en kranse, fra Lands-

mennesker satte deres kræfter ind på at løse opgaven: at redde, hvad reddes kunne.

Var kampen ofrene værd?

Om aftenen, efter en dejlig middag, hørte vi en spændende beretning af formanden for 4. Maj-kollegierådet, redaktør Niels A. Eigenbroth fra Aalborg. Titlen på foredraget var: »Frihedskampen - var den ofrene værd?«.

Eigenbroth var under besættelsen medlem af Toldstrups stab, der stod for modtagelsen af nedkastede våben i Jylland. Grundholdningen eller selve sjælen i den »uprofessionelle« del af modstandsbevægelsen kom tydeligt frem i fortællingerne, og den genspejledes klart i tilhørernes øjne. Her var noget, mange selv havde været en del af. Den 4. maj 1945 oplevede Eigenbroth befrielsen som Gestapos gidsel i Aalborg.

Efter befrielsen, da Danmark stort set fortsatte med de samme politikere, som frihedskæmperne mente havde svigtet, spurgte man i skuffelse over resultatet hinanden, om det hele havde været ofrene værd. Svaret måtte være nej. Men nu så mange år efter og set i lyset af, hvad der siden er hændt, mente Eigenbroth dog, at svaret måtte blive: »Ja, det var ofrene værd.«

Jeg vil blot for egen regning tilføje: »Kunne I overhovedet lade være?«

Også en bus fra København og Randers

Mætte af oplevelser og berigede med to gode og levende beretninger gik vi til aftenkaffe og kammeratligt samvær. Mange var trætte af den lange dag, idet der både var kommet en bus med stævnedeltagere fra København og en fra Randers/Århus Afd. af foreningen »Gestapofangerne«. Det er et initiativ, vi sætter stor pris på, fordi mange flere så får mulighed for at deltage i fællesskabet. Det er også meget skønnere at lave et arrangement af denne art, når det bliver bakket op af så mange medlemmer, som tilfældet var i år.

Til slut gik de, der endnu havde kræfter tilbage, en sen aftenur langs det oplyste pigetrådshegn, der forbinder tårn

ERHVERVSHÆMMEDE

Aalborg General- forsamling

Der indkaldes hermed til den årlige generalforsamling, der afholdes torsdag den 29. oktober 1992 kl. 14.30 i Centret, Østerbro 38, Aalborg.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Formandens beretning - herunder beretning fra udvalgene

3. Kassereren aflægger det reviderede regnskab

4. Fastlæggelse af kontingent

5. Valg af 6 bestyrelsesmedlemmer samt 2 suppleanter. Følgende er på valg: Børge Dahl, Aase Nielsen, Elly Andersen, Børge Thomsen, Ingo Kristiansen og Erik Andersen. Alle modtager genvalg. Suppleanter: Inger Ernst og Elly Mathiasen.

Forslag, der ønskes behandlet på generalforsamlingen, skal være bestyrelsen i hænde senest den 21. oktober 1992.

nr. 3 med tårn nr. 4, og som blev indviet den 4. maj i år. En god afslutning på en minderig dag.

Søndag morgen oprandt med solskin over Frøslevlejren og over den skare, der var samlet til flaghejsningen. Under tegnede holdt en lille tale om Dannebrog, og derefter gik vi alle til morgenmad.

Luftangreb på Danmark under 2. Verdenskrig

Formiddagen bød på et foredrag af museumsleder Henrik Skov Kristensen fra Museet for Frøslevlejren og Dansk Røde Kors Museum. Det var titlen: »Luftangreb på Danmark under 2. verdenskrig«. Foredraget bar præg af en meget seriøs forskning af emnet, idet det var baseret på originale dokumenter både fra allieret og tysk side. Disse var sammenholdt og kunne derved give et mere »ægte« billedet af hele forløbet af luftangrebene på mål i Danmark.

Forskellige flytyper blev gennemgået med de fortrin, fejl og mangler, hver type var i besiddelse af. Også de mange flyruter blev vist. I starten var bombningerne fra allieret side meget upræcise. Det blev ofte tolket helt anderledes i Danmark - også fra tysk side - end meningen i grunden var, og det kunne medføre uventede reaktioner.

Efterhånden som man fik bedre materiel og bedre træning i den slags flyvninger og opgaver, blev luftangrebene på fjendtlige mål i Danmark betydeligt bedre og mere præcise. De allierede led sto-

Ved nedlægning af krans og blomster ses fra venstre: N.K. Nørgaard - Frøslevlejrens Venner. Frode Greve Rasmussen - Landsforeningen Gestapofangerne. Carl Christensen - Randers afd. Frans Nielsen - Aarhus afd. Grethe og Chr. Karstensen med en privat hilsen (foto: Tage Høgsgaard)

re tab under togterne, for en enkelt flytypes vedkommende - jeg husker ikke navnet - var der praktisk taget inden chance for overlevelse. Foredraget var ledsaget af en serie lysbilleder, der på en god måde illustrerede teksten.

Lejrene som udflugtsmål

Efter en lille kaffepause fortalte Hans Bøjlund, Kolding, om: »Frøslevlejren og lejre syd for grænsen som udflugtsmål«. Jamen, det var jo Hans, som vi kender ham: aktiv, levende og fuld af begejstring.

Hans elsker Frøslevlejren, og han har og har altid haft store visioner om den og om mindstederne syd for grænsen, ikke mindst Neuengamme. Han brænder for sagen, og han arbejder utrætteligt for sine mål. Ingen har lagt så

mange frivillige arbejdstimer i lejren, som han har. Alle blev på stedet udnævnt til ambassadører for Frøslevlejren, og det er ikke så lidt!

Fornem gave til museet

Ved den afsluttende frokost, der ligesom de øvrige måltider i kursuscentret var helt i top, kom trafikminister Kaj Ikast med en stor check på kr. 250.000,- til Frøslevlejrens Museum. Det var en gave, formidlet gennem Kontaktudvalget, og beløbet stammer fra overskuddet ved salg af sølvbryllupsmønten for Dronning Margrethe og Prins Henrik. En flot gave, må man sige. Den skal anvendes til renovering af udstillingen i barak H 4, det gamle fangemuseum.

Med frokosten var stævnet slut, men bussen fra Randers

og Århus fortsatte til Historicecenter Dybbøl Banke, og en del private biler fulgte med.

Hermed skal lyde en stor tak til alle, der har medvirket til at forme endnu et godt årsstævne i Frøslevlejren. En særlig tak gives til Frøslevlejrens Kursuscenter, hvor alt forløb perfekt, til Padborg Jernbaneorkester, til alle talere og foredragsholdere, til krans-, blomster-, og fanebærere og sidst, men ikke mindst, til alle stævnedeltagerne, der med den ro og glæde, de udstråler, er hele umagen værd. Hver enkelt af jer er med til at gøre årsstævnerne i Frøslevlejren til uforglemmelige dage.

Karen Nymand Nielsen
sekretær i
»Frøslevlejrens Venner«

Parti af vagttårn og det nyopsatte pigtråd. (foto: Tage Høgsgaard).

Trafikminister Kaj Ikast og museumsleder Henrik Skov Kristensen med checken på kr. 250.000.- (foto: Tage Høgsgaard).

Hvordan man også kan have det i sin alderdom

En beboer skildrer sin hverdag på Bernadottøgården i Hadsund

Gerda og Aage Nystad bor i beskyttet bolig på Bernadottøgården i Hadsund.

Når jeg nu sidder her i en sen aften og tænker over dagens forløb, så kommer jeg til den slutning, at vi har haft en dejlig dag med strålende solskin og varme.

Vi har haft besøg af børn og barnebarn, og det var bare en dejlig dag.

Vi bor i en beskyttet bolig her i Bernadottøgården i Hadsund, hvor vi har en dejlig stue og soveværelse, samt et badeværelse - så stort, at man ikke har nødt at gå ud for at skifte mening. Endvidere hører der til lejligheden en stor terrasse, hvor man med et sådant vejr kunne fejre en hvilket som helst mærkedag i familien.

Ja, sådan kan man få det på sine gamle dage.

Går man en tur mellem boligene og ved plejehjemmet, ser man overalt grønne buske og hække samt kummer med planter, rabatter med rosen, skulpturer, springvand og velholdte grønne plæner.

Plejehjemmet omgærdes »Grønnegården«, anlagt som en lukket have, hvor beboerne i fred og ro kan betragte alle de grønne planter, der får een til at mindes »Botanisk Have«.

Ja, jeg må da ikke glemme, at her ved de beskyttede boliger har hver lejlighed en meget stor blomsterkumme, og derudover har hver beboer altankasser med de blomster, som man holder mest af.

Vor genbo har en størekasse med støre, og en anden genbo har solsorter som beboere. Begge hold har unger, og de stakkels forældre arbejder næsten i døgndrift for at samle føde til ungerne. De er nogle værre slughalse. Men

jeg vil gerne se, når de forlader deres hjem og foretager deres første flyvevævelse, så må der vel blive lejlighed til at se, hvor mange unger, der er kommet ud af forældrenes slid.

Andemor har 10 ællinger

Fra boligen er der udsigt til en kunstig anlagt sø, der hører til området. I søen er opbygget en lille ø med tilhørende andebolig - »Sølyst«, hvor en andemor med 10 ællinger residerer, men man havde set, at der var nok en andemor, der manglede husly, hvorfor der i hast blev bygget en bolig til hende.

Søen er afgrænset af bøgeskov, og ellers er den beplantet med siv og andre vandplanter. Det nye andehus blev navngivet den 21. maj og fik navnet »Andebo«.

Til navngivningen var inviteret alle beboere her på Bernadottøgården, og pedellerne sørgede for borde og stole til alle de fremmødte. Personalet på plejehjemmet sørgede for transport af de gangbesværede, og her var »Husets Venner« også mødt op, og sammen sørgede de for servering af kaffe/te eller saftvand og is.

Det var en dejlig formiddag. Der var tænkt på alt, og personalet sparede ikke på

kræfter eller det gode humør og et venligt smil, hvilket betyder meget ved et sådant arrangement.

Jævnligt forskellige arrangementer

På »Bernadottøgården« er der jævnligt forskellige arrangementer, som vi alle er velkomne til at deltage i. Vi mødes altid med et venligt smil, og der er et »klima« i huset, så man føler sig hjemme med det samme.

Personalet må have en særlig skuffe derhjemme, hvor de lægger deres »sorte« dage, som vi vel alle kan have, ellers forstår jeg ikke, hvordan de bærer sig ad.

Jeg tænker også på den arkitekt og de øvrige planlæggere, om hvilke visioner de har haft for at kunne udforme dette byggeri til en så helstøbt enhed, men når så dette er sagt, så kommer også det menneskelige ind i billedet, og dette må være det vanskeligste punkt, men det har de haft den rette forståelse for. Der er tænkt på alt, og intet er overladt til tilfældighederne.

Dette er skrevet af en politikone, der har oplevet krigen, og uvisheden om sin mands skæbne i de tyske KZ-lejre, som en tak til modstandsbevægelsen, Bernadottøgården og Hadsund kommune samt alle de, som har haft tid og kræfter til at samarbejde om et så stort projekt.

Gerda Nørgaard
Bernadottøgården 84
9560 Hadsund

Indvielsen af »Andebo« i Hadsund.

(begge fotos: Per Madsen, Bernadottøgården).

Indvielse af mindeværelse for læge Einar Kruse

Indvielsen fandt sted den 29. august 1992 på 4. Maj Kollegiet i Odense kl. 11.00-14.00.

Den i vort blad juni 1992 omtalte indsamling til et mindeværelse for Einar Kruse, blev hurtigt og med et fint resultat kr. 17.000, afsluttet, så indvielsen kunne finde sted på kollegiets 40-årsdag. Indvielsen fandt sted i overværelse af Einar Kruses kone Karen og øvrige familie, samt venner og en del af bestyrelsen af De Erhvervshæmmede Odense afdeling.

Kaj Hansen bød velkommen på kollegiets vegne. Kaj Hansen sagde: - Det er en særlig glæde, at jeg kan byde velkommen til Karen Kruse og øvrige familie. Og velkommen til folk fra modstandsbevægelsen, De Erhvervshæmmede, Odense afd. og det udvalg, der har stået for indsamlingen.

Herefter gik vi til værelset, hvor Børge Poulsen (Tony) holdt talen og afdækkede Einar Kruses navn på døren.

Børge Poulsen sagde bl.a.: - Vi er samlet her på kollegiet på 40 års dagen for kollegiets indvielse. Vi er samlet for at indvi et værelse i en modstandsmands navn. De hårde vilkår i besættelsesårene krævede folk af format.

Ikke alle stod distancen - men Einar Kruse var en mand af format, der aldrig svigtede vort mål: Danmarks befrielse for nazisherredømmet. Ved Kruses ankomst til Odense i 1941, fik en del af modstandsbevægelsen besked på, at det var klogt at skifte læge, og der var mange, der fulgte rådet.

Einar Kruses opgave var at få de forskellige grupperinger samlet under »een hat« til organisationen »Frit Danmark«.

Hadve god social forståelse

Einar Kruses evne som modstandsmænd var omfattende. Han havde god social forståelse, var en god lytter, og fantastisk hurtig i opfattelsen af, hvad en sag drejede sig om, og han var den, der skabte tillid i alle kredse.

Efter 29. august 1943, hvor Frihedsrådet blev dannet, og

en militærorganisation oprettet, var det helt klart, at en person som Einar Kruse skulle i ledelsen for denne, som repræsentant for DKP. Som souschef for region 4 blev han den samlende kraft for hele regionen. Einar Kruse var en modstandsleder, som Odense og Fyn kan være stolt af.

For os »i marken« var Einar Kruse en dygtig organisator, der med råd og vejledning - med nye måder at løse en opgave på - blev en stor støtte - måske den største.

Med disse ord vil jeg håbe, at nuværende og kommende beboere af kollegiet vil søge oplysninger om, hvem denne mand var - hvad han stod for, og hvorfor han måtte engagere sig, som han måtte.

Efter indvielsen gik vi til Pejsestuen, hvor vi 30-35 blev beværtet med en let frokost.

Kaj Hansen fortalte her lidt om 4. Maj Kollegiets historie fra planlægning til færdiggørelse den 29. august 1954, og om Einar Kruses indsats i byggeudvalget. Han kom også ind på daværende borgmester I. Vilhelm Werners interesse for kollegiet, om hvordan hans interesse også havde været årsag til kollegiets udvidelse med annekset med 22 værelser var blevet til i 1960, og Kaj Hansen fortsatte med at fortælle, at da kollegiet stod for en større renovering, håbede han på, at det nuværende byråd ville se villigt på den.

Han omtalte også, at I. Vilhelm Werner var en borgmester, der selv i en meget vanskelig tid - som besættelsen var - forstod at holde sin »stiren«.

Peter Kruse - søn af Einar og Karen Kruse - talte på familiens vegne. Han sagde bl.a.: »Jeg takker de kammerater, der holder hævd over min far, og tænker på, at Danmarks frihed dengang ikke blev vundet af generaler, men af ganske almindelige mennesker, af amatører og civilister, som håndværkere, læger, arbejdsmænd m.v.

Far følte sig som en del af en folkelig bevægelse, og han var altid i opposition til selv-

bestaltede ledere.

Efter krigen fortsatte han i fredsbevægelsen, og selv om det nogen gange kunne være meget sort - under den kolde krig - følte han sig ofte som et lokomotiv for den folkelige bevægelse.«

Peter Kruse takkede på familiens vegne endnu engang de gamle kammerater for mindet om sin far.

Kaj Hansen fortalte nu - på en underfundig og sjov måde - om, hvordan han gennem den navnkundige Petra, var kommet i forbindelse med Kruse. Om hvordan de boede med håndgranater, maskinpistoler og en bombe på yderdøren, om sin læretid og om samarbejdet med borgmester I. Vilhelm Werner, både da Werner var fagforeningsformand og som borgmester.

Hemming Theisen talte også om og for Einar Kruse.

En god dag, hvor minderne kom frem.

kc

Frihedskollegiet i Odense fyldte 40 år

Den 29. august blev der gang i danseskoene på 4. Maj Kollegiet i Odense, da 40 års jubilæet blev fejret.

Dagen begyndte med flaghejsning og fælles morgenkaffe for kollegianere og indbudte. Klokkeren II var der navngivelse af et værelse til minde om læge Einar Kruse, der under Anden Verdenskrig var en fremtrædende modstandsmænd på Fyn. Samtidig overrakte foreningen af erhvervshæmmede på Fyn et indsamlet beløb til kollegiets garantifond.

Aftenprogrammet omfattede festmiddag, festtale ved dr.med. Jørgen Kieler fra 4. Maj Kollegierne råd og party til den lyse morgen.

ERHVERVSHÆMMEDE Odense afd.

Pilgrimsrejsen 1992

Den udvidede Pilgrimsrejse gik i år til Normandiet i Frankrig, for at hædre den danske sømand, og for at se Invasionskysten.

Mandag den 7. september kl. 7.00 rejste så 31 glade mennesker fra Odense - heriblandt også 5 fra sydøstjysk afdeling - over med færgen Fåborg-Gelting, i dejligt vejr til den lange tur med en overnatning i Koblenz.

2. dag gik, en knap så lang tur, så gennem en del af den skønne Moseldal over Luxembourg - en smule gennem Paris - vi så dog Eiffeltårnet - til Caén i Normandiet. Under køreturen gennem Normandiet fortalte Kaj Christensen lidt om Normandiet, om invasionen, om Bayeux-tapetet og om, hvad vi ellers skulle se.

3. dag var vi nået til den første officielle højtidelighed, nedlæggelsen af kranse ved monumentet af Den danske Sømand i den lille by Ste Marie du Mont.

Kaj Christensen holdt her mindetalen og sagde bl.a.:

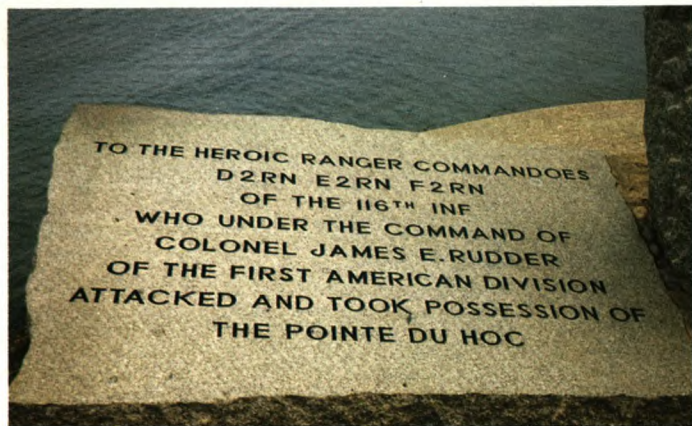
»Fra krigens første dag deltog der danske søfolk overalt på havene i kampen mod det nazistiske tyranni.

Ca. 8000 danske søfolk deltog i De Allieredes konvojer på Atlanterhavet, på Murmanskruen, på Det indiske Ocean og på Stillehavet. Mange af dem var med i invasionerne i Nordafrika, i Syditalien og på Stillehavsøerne.

800 danske søfolk med

I den store invasion i Normandiet i juni 1944, kaldet Overlord, var der ca. 800 danske søfolk med på ca. 28 forskellige skibe. Både danske og andre allierede handelskibe.

En motormand, jeg sejlede sammen med lige efter krigen, udtrykte det sådan, efter at han havde fortalt om forberedelsen til invasionen: 24 timer efter D-dags begyndelse lå vi så der - opankrede i en interimistisk havn på Omaha Beach og lossede vore Jerry Cans ned i Ducks (små amfibiefartøjer, som vi ville kalde ænder). Hele det store skue-

Point du Hoc. Her fandt de hårdeste kampe sted.

spil lå nu for vore øjne. Skydning fra engelske krydsere og beskydning og bomber fra tyskerne mod os. Vi blev ikke ramt. Vi sejlede tre ture med benzin i Jerrykans uden uheld, men nerverne var på højkant, søvn fik vi heller ikke noget af.

Dog var vi - som danske søfolk - stolte. Vi havde taget den tørn, der var nødvendig for befrielsen af Europa og dermed Danmark.

Eller førstestyrmand Lars Peter Hansen på det danske skib »Aarø«, som rapporterer ganske kort: »Til Omaha Beach, sejlede op på stranden, ventede til vandet faldt, og lossede personel (188) soldater, amfibiekøretøjer (Ducks) og pansrede automobiler på store pontoner. Vi blev ledt ind af amerikanske patruljefartøjer. Vi lå her i tre nætter under ustandselige luftangreb.« Så kort kan det siges.

Vi er her i dag fra De Erhvervshæmmede i Odense og nogle fra Sydøstjysk afdeling for at hædre de danske søfolk, som sejlede - som satte livet ind - som døde, for at vi i dag er frie. For at Danmark i dag kan betragtes som en allieret nation. For at ingen danske i dag skal bøje nakken i skam. For at krigen hurtigt kunne slutte.

Otto Gelsted, den store danske poet, skrev dengang et digt om invasionen, det vil jeg slutte med at læse et par vers af:

Det er frihedens røst, det er frelsen, der kom

fra det sejrige Øst, det befriede ROM

fra KANALEN, fra ENGLANDS hånd

strakt ud over frihedens RUBIKON.

I den ensomme skov er vi med i det råb

det er dødsrigets død og befrielsens dåb

det er skabelsens bud og dommens cyklon

det mægtige frihedsråb: INVASION.

Lad os hermed ære de endnu levende søfolk for deres indsats og lad os udtale for de døde: Ære være deres minde.«

Fanerne sænkedes efter kransenedlæggelsen, og vi sang sidste vers af Altid frejdig.

Derefter gik turen til Omaha Beach for at besigtige Point de Hoc, hvor de hårdeste kampe fandt sted den 6. juni 1944.

Når man har set disse lodrette skråninger, forstår man godt, hvad disse unge amerikanske knægte har følt ved landgangen, og mange af dem døde også her. På selve D-dagen - også kaldet den længste dag - blev der på 16-17 timer landsat 133.000 fra havet og 25.000 fra luften, og 4300 britiske, og 6000 amerikanske soldater blev dræbt eller såret i disse timer. Efter 10 dage var der 500.000 soldater i Normandiet.

I ugen fra den 6. juni til den 12. juni, der blev betragtet som den egentlige landgangs-fase, deltog en vældig flåde af stort set alle mulige skibe og fartøjer, ialt 7000 enheder - den største armada der nogen sinde er set.

Efter besøget her gik turen til een af de meget store amerikanske kirkegårde på Omaha Beach og derfra til det egentlige allierede museum i Bayeux ved navn: Musée Memorial de la Bataille de Normandie 1944. Dette museum

giver et godt indblik i de forskellige våben og udrustning, som soldaterne bar i 1944, samt den gru, som en krig er. Herfra til hotellet.

4. dag gik turen til Bayeux for at se det berømte Bayeux-tapet, om krigen i ca. 1066 mellem Normannerne og England - om flåden, der sejlede til England og vandt slaget ved Hastings. Herfra mod Namur i Belgien, et kort »kik« på citadellet og derfra til Dørpen, hvor de næste tre dage skulle lægge krans ved Versen, Dalum og Esterwegen.

Hvem var Ossietzky?

Ved Carl von Ossietzky mindsten i Esterwegen holdt Niels Gravengård mindetalen, og han sagde bl.a.: »Nu er der måske nogen, der ikke rigtig ved, hvem han var, så derfor vil jeg give en kort beskrivelse. Han var en af de betydeligste fredsforkæmpere i vort århundrede. Allerede mange år før nazisterne kom til magten havde han både i skrift og tale været en stærk fortaler for fred og af-rustning. Han var redaktør af det antifascistiske tidsskrift »Die Weltbühne«.

Ved Rigsdagsbranden i 1933, hvor i tusindvis af modstandere af Hitler blev arresteret, blev også Carl von Ossietzky arresteret og blev indsat i efterhånden mange forskellige fængsler og KZ-lejre - og altså også her i Esterwegen. Men på grund af stor opmærksomhed i udlandet blev han dog i 1935 indlagt på et

fængselshospital i Berlin. Dog var han nu så afkræftet efter sine ophold i KZ-lejrene, at han døde i 1936.«

Derefter nedlagdes krans, og sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

Hvad Martin Niemøller sagde

I Versen holdt Ewald Lægteskov tale, og han sagde bl.a.: »Nogen mener, vi er naive, når vi tror, at det kan nytte noget, at vi rejser her ned for at holde de ord, der blev sagt: »I skal ikke blive glemt«, og det kan da også se sådan ud, når man ser, hvad der sker omkring os i dag.« Han fortsatte: »Jeg hørte engang pastor Niemøller sige: »Jeg protesterede ikke, da nazisterne tog jøderne, for jeg var jo ikke jøde, jeg protesterede ikke, da de tog kommunisterne, for jeg var jo ikke kommunist. Jeg protesterede ikke, da de tog socialdemokraterne, for jeg var jo ikke socialdemokrat. Da de tog mig - var der ingen til at protestere.« Vi vil aldrig glemme, og derfor slutter jeg med: Ære være deres minde.

Kransede var lagt, og fanerne sænkedes, og sidste vers af »Altid frejdig« blev sunget.

I Dalum fandt samme ceremoni sted, og her holdt »Jeje« talen, hvori han bl.a. sagde: »I marts-april måned følte vi et stigende håb om at komme hjem i live, og vi talte meget om, hvad vi havde oplevet i tyske kz-lejre, og vi var vel enige om, på den baggrund, som vi havde oplevet, måtte

På kysten af Normandiet. Kaj Christensen holder tale. Ved foden ses fra v.: Jeje, Hugo Hansen og Ewald Lægteskov.

En af de meget store amerikanske kirkegårde ved OMAHA BEACH.

verden komme til at se anderledes ud, at krig, mord og tortur måtte ophøre.

Den tanke, at man ikke havde lært af dette, var faktisk utænkelig. Alligevel fortsætter vi - og mange spørger hvorfor - jeg indrømmer, at det tit kan se sort ud, men vi må, vi skal fortsætte, for at den verden bliver bedre, som vi lever i. Vi skal fortælle unge mennesker om VOR tid. Vi må minde tyskerne om den tid, vi må være på vagt for, at nazismen ikke genopstår. Lad os med det løfte udtrykke et: Ære være deres minde.«

Besøget på Papenburg Morsoldatmuseum var også en stor oplevelse, også her må vi komme for at SE, men også for at vise tyske myndigheder, at vi trofast kommer hvert år, så dette museum kan blive udbygget, som et minde om den tid.

NEUENGAMME. Et navn, der kun kan huskes med gru!

Den sidste dag af vor Pilgrimsrejse går altid til dette sted, hvorfra så megen gru er udgået.

To buketter ved Danmarksstenen

Her nedlagdes to buketter ved Danmarksstenen, og ved hovedmonumentet nedlagdes kranse, og her talte Minna Dahl. Hun sagde bl.a.: »Da jeg kom til Neuengamme første gang, kunne jeg ikke forstå, at jorden ikke var rød af alt det blod, der var udgydt på dette sted. Dernæst så jeg pludselig for mig en film, der

gik for mere end 50 år siden, den hed »Jeg Anklager«. Den blev spillet i danske biograf, da Hitler var ved at sætte verden i brand. Den handlede om slaget ved Verdun. Selvfølgelig husker jeg ikke - men sent glemmer jeg, hvor alle de, der døde i denne krig, rejste sig som skeletter, med deres hvide kors på ryggen, og et gjaldende råb lød: »Vi anklager«.

Hvis alle de 40-50 millioner, der døde i 2. verdenskrig, kunne gøre det samme - råbe til verden »Vi anklager«, så synes jeg - med sorg i sinde - man må give dem ret.

Verden blev ikke meget bedre, teknikken blev brugt

til nye krigsvåbenopfindelser i stedet for til fremgang for mennesket. Krigen i dag for at få arbejde, kan udvikle sig til en alles krig mod alle - lad det aldrig ske!

Vi ærer de kammerater, der døde her.«

Fanerne sænkedes, og sidste vers af Altid frejdig blev sunget, hvorefter vi mødtes på Krematoriepladsen, hvor Evald Lægteskov sagde de sidste mindeord.

Pilgrimsrejsen var ved at være slut. En komprimeret tur, men alle synes at have været tilfredse, og vi takker arrangørerne.

Der var sol på hele turen!
kc

Mindeord

Aage Jørgensen

Dachau Klubben har lidt et smerteligt tab, idet Aage John Jørgensen, efter lang tids sygdom i en alder af 73 år, 22. juli 1992 afgik ved døden.

Aage var i flere år et yderst aktivt bestyrelsesmedlem i Dachau Klubben. Han kæmpede altid for de svages og handicappedes sag. De skulle simpelt han med til alt, fester,

udflugter m.v., koste hvad det ville.

Aage kom tidligt under besættelsen i modstandsarbejdet. Han blev i 1944 arresteret af Gestapo og via Vestre Fængsel blev han med den 12 døgns lange transport deporteret til KZ-lejren Dachau, kom herfra med De hvide Busser til Neuengamme og herfra til Frøslev.

Aage skulle så videre til Sverige, men hoppede som en selvfølge af på Østerport Station for at være med til det sidste opgør.

Under sin lange sygdom varretog han til det sidste sit bestyrelsesarbejde i Dachau Klubben.

Tak for godt kammeratskab.

BESTYRELSEN

Kaj Jensen

Urmager Kaj Jensen, Hovedvejen 9, Hirtshals, blev 73 år gammel.

Kaj Jensen har siden få år efter krigen haft urmagerforretning i Hirtshals. Under krigen deltog han i modstandsarbejde med basis i Hjørring. I 1944 blev han arresteret af Gestapo, efter forhør og ekstra hård behandling først i Frederikshavn og senere i Kong Hansgade i Aalborg blev han sendt til Frøslev, hvor han tilbragte det sidste halve år inden befrielsen.

Bremer Sørensen

Bremer Sørensen, Kastetvej 74, 9000 Aalborg, blev 90 år.

Trods et lidt skrantende helbred det sidste års tid var Bremer aktiv lige til 5 uger før sin død. Ved sit sidste besøg her på kontoret fortalte han mig, hvor glad han var for det lange begivenhedsrige liv, han havde haft.

Og Bremer havde virkelig aldrig ligget på den lade side. Han deltog utallige steder, hvor han kunne hjælpe. Han var udlært maskinarbejder - kom til brandvæsenet i Aalborg, hvor han var i 37 år; deltog i politik som endte med en plads i byrådet. Han var æresmedlem i vores forening efter mange år som bestyrelsesmedlem. Han var os ofte til stor hjælp, når vi skulle have forbindelse med kommunale myndigheder. Her kendte han smutvejene. Mest kendt er Bremer her i foreningen for sin store indsats ved oprettelsen af »5. Maj parken«. Efter flere års diskussioner og tovtækkeri, hvori det er min private mening, at der var en del politik, stod man stadig i vadestedet med hensyn til oprettelsen af en mindelund.

Bremer trådte nu til og trykkede på alle kontakterne. Han havde jo forbindelserne, så 5. maj 1985 på 40 års dagen for befrielsen kunne vi så indvie vores »5. Maj Park«. Her er vi ham stor tak skyldig, det er vi også på mange andre måder.

Et langt og aktivt liv er slut, vi vil ofte mindes Bremer med glæde.

Børge Jensen

Poul Nielsen

Dachau Klubbens tidligere formand Poul Nielsen, Lyngholmpark, Farum, er i en alder af 74 år den 7. aug. 1992 afgået ved døden.

Poul deltog tidligt i modstandskampen, blev i 1944 arresteret af Gestapo og blev via Frøslevlejren deporteret til KZ-lejrene Dachau og Neuengamme.

Efter sin hjemkomst med De hvide Busser var Poul en yderst hjælpsom kammerat overfor sine gamle modstandskammerater, han deltog i flere organisatoriske foreninger. Således var han 20 år i Dachau Klubbens bestyrelse, heraf de 7 år som formand. Han var tillige medlem af Bernadottefonden for oprettelse af Bernadottegårde. Endvidere var han i flere år sekretær i Sammenslutningen af Danske fanger fra frihedskampen 1940-45. Derefter var han kasserer/forretningsfører for bladet Pigtråd/Gestapofangen. Han sad derudover i Bernadottegården - Roskildes - bestyrelse og var i flere år omviser i Frihedsmuseet.

Vi vil mindes ham som den hjælpsomme kammerat, han var - og ære dette minde.

Dachau Klubbens bestyrelse

Thorkild Larsen

Vores gode kammerat Thorkild Larsen, Bagsværdvej 71 B, Lyngby, døde stille i hjemmet, 75 år gammel efter flere års sygdom.

Th, som han altid kaldtes blandt os Hannover-Stöcken kammerater, var kaptajnøjntant i Lyngby-distriktet, og han blev arresteret den 19. april 1944, kom den 10. juni til Horserød, hvor han blev indlogeret i Barak 13.

Senere flyttede vi alle til den nyoprettede Frøslev-lejr, hvorfra vi sammen fulgtes til Neuengamme den 5. oktober - senere videre til Hannover-Stöcken.

Th var helé tiden en god kammerat med en egen robust humor, som fulgte ham gennem årene.

De sidste svære år kneb det dog med humøret og optimismen. Vi vil altid mindes ham som en virkelig god kammerat.

P.M.M.

L. B. Lauritzen

Tidligere amtslæge L. B. Lauritzen, blev 96 år.

L. B. Lauritzen blev læge i 1923 og fik praksis i Øsby og ved Ehlers Hjemmet i Store Vilstrup. Mens han havde praksis i Haderslev, blev han konstitueret som kredslæge. Han blev amtslæge i 1944.

Under besættelsen var L. B. Lauritzen medlem af frihedsbevægelsens sønderjyske råd, blev arresteret og interneret til Frøslevlejren.

På organisationsplan havde L. B. Lauritzen deltaget i tuberkulosebekæmpelsen og været administrator for Dansk Sundhedstjeneste i Sydslesvig. Han var desuden i en periode direktør for den internationale tuberkulosebekæmpelse i Indien, Pakistan og Ceylon.

Holger Petersen

Holger Petersen, Lollands-gade 2, Brønderslev, er død den 1. august 1992, 72 år. Bisat fra Brønderslev »Gamle kirke« den 7. august i overværelse af ca. 100. Familie, bekendte, venner og medkæmpere fra modstandsbevægelsen.

Han kom til Brønderslev i 1941 og var med i den første gruppe af modstandsfolk, hvilket var helt naturligt, da hans engagement både politisk og menneskeligt altid var kampen for det enkelte menneskes frihed som landets frihed og uafhængighed.

Som medlem af modstandsbevægelsen deltog han i de fleste af de aktioner, som blev udført i og omkring Brønderslev, ligesom han deltog i mange nedkastninger i Brønderslevområdet (Jerslev Mylund).

I 1944 blev han af Feldgendarmieriet søgt fanget - og blev det - men klarede sig fri efter forhør. Herefter flyttede han til Aalborg, og virkede inden for modstandsbevægelsen til 5. maj 1945.

Som 60-årig gik han på efterløn efter en lang og arbejdssom periode som rejsemontør i såvel ind- som udland ved Pedershaab Maskinfabrik. Han viede sine kræfter til familie og venner og som aktiv i Folkebevægelsen mod EF, der for Holger ligeledes som modstandsbevægelsen hand-

lede om frihed og uafhængighed.

Det var en stor lykke, at Holger oplevede, at Danmark sagde nej til EF den 2. juni.

Meget lykkedes for Holger, og det bedste minde gav sikkert datteren Lone, da hun i en lille tale efter bisættelsen sagde: »Far var altid i gang med noget. Han tog altid de svages parti.«

Lad os, der kendte Holger, altid huske det.

Ære være hans minde.

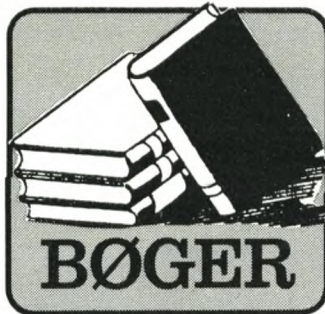
Kaj Christensen

Børge Lindegård Olsen

Den tidligere informationschef i Danmarks Naturfredningsforening, Børge Lindegård Olsen blev 72 år.

Han var under besættelsen meget aktiv indenfor DSO, Den Sjællandske Organisation, der rent geografisk havde Roskilde som sit centrum. De var tre brødre, der alle var aktive - f.eks. i grupper, der modtog våben fra England.

Da Lindegård Olsen tiltrådte, havde Danmarks Naturfredningsforening under 15.000 medlemmer, og da han fratrådte 25 år senere, var medlemstallet over 250.000.

»De vovede livet«

En kommentar

Johs. Rasmussen anfører i slutningen af sin anmeldelse i Pigtråd nr. 4 (august 1992), at »Biskop Vincent Lind, Odense, selv gammel Neuengamme-kz-fange, har skrevet forord til Amby's bog »De vovede livet«.

I forordet udtaler Vincent Lind bl.a. om bogens episode: »Det er beretninger af stor dokumentarisk værdi, der er også godt fortalte historier fra det næsten uvirkelige liv, og det er ikke mindst replikker fra disse øjeblikke

af svimmelhed, hvor du ved, at her har du din død. - Og den stående pointe er hele tiden, at det er aktør eller øjenvidne, der har ordet.«

Derfor skal det påtales, at kapitlet »Mytteri på Kronborg« er medtaget i bogen, i al fald i den dér foreliggende form, som hverken bogens forfatter eller forordets forfatter åbenbart har tvivlet på rigtigheden af.

Halvdelen af de ca. 4 sider tekst i kapitlet skildrer imidlertid begivenheder, som jeg selv - og andre endnu levende - har deltaget i, og den del af teksten er een fortsat kæde af opdigtede episoder, af delvis korrekte citater anbragt i helt misvisende sammenhæng og af dramatiseret fri fantasi. Denne del af bogen kan kun karakteriseres som en slem gang historieforskning.

Mytteriet på Kronborg er korrekt dækket, bl.a. af en kronik i Frederiksborg Amts Avis den 20/4 1975, med den samme titel iøvrigt, samt udførligere i Frihedsmuseets Venners årsskrift 1982 i artiklen »De flygtede til kamp« (Nationalmuseets Forlag 1980).

Fra et senere svar fra Vincent Lind til mig angående mytteri-kapitlet tillader jeg mig at citere et enkelt uddrag:

»Jeg undrer mig ofte over tendensen til at overdramatisere og derved uvirkeliggøre hændelser, som såvist er dramatiske og rystende nok i sig selv. Den nøgternt-troværdige beretning er dog altid den mest dramatiske og bevægende.

Der fordres megen disciplin af os »hjemvendte«, når vi fortæller; men det lønner sig at honorere kravet, også når det sker i form af at kalde til orden, som du her gør.«

K. Feilberg, Roskilde

Den røde by ved Vesterhavet

Arthur Hellstens erindringer (ca. 1900-1960)

Esbjerg Byhistoriske Arkiv som står for udgivelsen af denne bog, skal først af alle have stor tak for denne smukke bog, både bearbejdningen, indholdsfortegnelsen, billedernes kvalitet samt dere-

kronologiske orden, og endelig Søren Federspiels behandling af stoffet. Sjældent set bedre!

Alene den første sætning: »Jeg er opvokset i et ganske fortrinligt proletarhjem«, siger meget om Arthur Helsten, og således fortsætter bogen om en fattig - men dog stolt - familie. Om skoleformen med en art preussisk disciplin, om en far, der havde både videnskabelige og litterære interesser, om sine 8 brødre og Hellstens egen tid som smedelærling.

Om den tids autoritære ånd indenfor arbejderfamilier, men også om sammenholdet, bedst beskrevet ved at brødrene, som var rejst hjemmefra, dog sendte penge hjem til den øvrige familie. Lidt om den dengang spirende syndikalisme i Esbjerg. Om læretiden, om arbejdet, om oprettelse af en kommunistisk partiafdeling i Esbjerg, sammenstød med de indforskrevne københavnske politibetjente - som ikke forstod vestjysk mentalitet. Arbejdsløsheden i 30'erne, som Helsten for sit eget vedkommende bekæmpede ved at blive selvstændig erhvervsdrivende.

Om besættelsen, modstandsarbejdet, arrestationen - om tæskene hos Gestapo. Om Frøslevlejren, om hverdagen fra 1945 til 1960. Om bruddet mellem DKP og SF's opståen.

Ja, det er her, det hele!

En fantastisk hukommelse. Samfundet set fra »venstre«.

Et stykke KULTURHISTORIE, ikke kun for esbjergensere, men for alle, der har interesse i en families gøren og laden i de år.

Jeg har læst bogen i »et stræk«, og sjældent har jeg været så fascineret af en bog.

Læs den - man kan kun blive klogere.

En meningsforstyrrende fejl skal dog påpeges. - side 67 står: »Den danske forhørsdommer.« Det må være: »Den danske gestapomedhjælper.«

Bogen kan købes hos: Esbjerg Byhistoriske Arkiv, Torvegade 47, Postboks 522, 6701 Esbjerg, eller tlf. 75-18 18 55. Pris: Kr. 98,00 (incl. moms, men ekskl. forsendelse).

Kaj Christensen

En kommentar til bogen om Sv. Christian Johannesen, Randers

I Pigtråd/Gestapofangen nr. 4, 1992 er der en anmeldelse af Jørgen Hæstrups smukke lille bog »En af de mange«, der omhandler den 20-årige gruppeleder, maskinist Sven Christian Johannesen fra Randers, der blev henrettet på Skæring Hede, nord for Århus, den 2. december 1943 sammen med tre kammerater fra Randersgruppen og Georg Mørk Christiansen fra Århus.

Ligesom anmelderen Johs. Rasmussen kan jeg i høj grad anbefale bogen. Kun skade - men også uforståeligt - at denne lille bog på 92 sider trods sit rige indhold, skal koste 148 kr.

Efter krigen blev de henrettede fra Skæring Hede samt Alf Tolboe Jensen fra Århusgruppen, der blev henrettet den 29. december 1943, fundet begravet ved Husbjerg Klit ved Oksebo.

Til supplerer af oplysningerne i bogen er der dog nogle væsentlige tilføjelser vedrørende de to henrettede fra Århusgruppen, der ikke - som det nævnes i bogen - blev arresteret i forbindelse med sabotagerne mod jernbanebroerne ved Langå og blokpost 5 ved Århus Hovedbanegård.

Sabotagen mod blokpost 5 den 17. december 1943 blev udført af Samsing-gruppen, der udgjorde den væsentligste del af den daværende århusianske sabotageorganisation 1. hovedafsnit.

I forsommeren 1943 gik stud.oecon. Georg Mørk Christiansen fra det illegale bladarbejde ind i sabotageorganisationen og blev leder af to såkaldte Frit Danmark sabotagegrupper i Århus. (Århus under Besættelsen, side 248). Disse grupper udgjorde det 2. hovedafsnit af sabotageorganisationen og beskæftigede sig med både industri- og jernbanesabotage. Grupperne gennemførte i august måned en meget omfattende jernbanesabotage omkring Århus.

Både angiveri og uheld ramte dog de to grupper. En ung sabotør havde således det uheld, at et par brandbom-

ber, som han transporterede på bagagebæreren af sin cykel, pludseligt fattede af ved højlys dag og nærmest blæste ham af sadlen. Uheldet vakte selvfølgelig opsigt, og han blev fastholdt af en emsig politibetjent og ført til politistationen. Her burde man naturligvis have lukket bagdøren op eller arrangeret en »flugt«. I stedet blev den unge sabotør ført til den tyske afdeling i Århus Arrest og afleveret som tilfangetagen sabotør. Han blev senere ved tysk krigsret dømt til livsvarigt tugthus og sendt til Tyskland.

Det lykkedes desværre Gestapo at foretage en oprulning af de to grupper. Særlig tragisk var anholdelsen af Georg Mørk Christiansen den 15. september 1943 om aftenen. Han var klar over, at der var fare på færde og fortalte sin mor, at han blev nødt til at flytte hjemmefra, men hun bad ham indtrængende om at blive med det resultat, at Gestapo arresterede ham i hjemmet. Omtrent samme tid blev en række andre gruppe-medlemmer arresteret.

Den 24. november 1943 blev der holdt to krigsretter i Århus. Den ene foregik i Århus Oliefabriks kontorbygning i Bruunsgade, hvor medlemmer af de to Århusgrupper blev dømt for sabotagehandlinger. Der faldt i alt 14 domme, hvoraf de tre var dødsdomme, det var til Georg Mørk Christiansen, Alf Tolboe Jensen og en tredje, som senere blev benådet og gik i tysk tjeneste.

Den anden krigsret blev afholdt samme dag, sandsynligvis i Østergades Hotel, men

muligvis hotel »Regina«. Her var det Randersgruppen, der blev dømt. Denne gruppe var arresteret den 19. november kun 2 dage efter sabotagen mod Langåbroerne. Her faldt der fire dødsdomme. Det var til Sven Christian Johannesen, Oluf Axelbo Kroer, Anders Willian Andersen og Otto Manly Christiansen.

Henrettelsen af de fire fra Randersgruppen samt Georg Mørk Christiansen fandt som nævnt sted den 2. december 1943. Den 29. december blev Alf Tolboe Jensen henrettet. Der er nogen usikkerhed om, hvor dette skete. I bogen »Faldne i Danmarks Frihedskamp« nævnes Blåvand. Det vil sige i nærheden af Husbjerg Klit, hvor alle seks kister blev fundet efter krigen.

Men de østjyske ulykker i efteråret 1943 fortsatte og kulminerede den 12. december, da Gestapo arresterede tre faldskærmsfolk i søstrene Ulrichs lejlighed i Bruunsgade i Århus. De efterfølgende arrestationer, deporteringer og henrettelser var mange. Det lykkedes her Gestapo at ramme den danske modstandsbevægelse meget alvorligt.

Det må slutteligt bemærkes, at de virkelige årsager til de hurtige arrestationer i Randers efter sabotagen mod Langåbroerne, eller til arrestationen af de tre faldskærmsfolk, aldrig nogensinde er blevet fastslået med sikkerhed.

Kaj Kjerrumgaard

Eigil H. Larsens Eftf.
v/P. Juul (k-z. 67.975)

St. Strandstræde 11 **Flagfabrik** 1255 København K
(v/ Kongens Nytorv) Telf. 33 11 07 87

ADRESSE- LISTE

SAMMENSLUTNINGEN AF DANSKE FANGER FRA FRIHEDSKAMPEN 1940-45

Fmd.: Jakob Jensen, Højager 12,
3230 Græsted. 42 29 19 41.
Sekr.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500
Lille Værlose. 42 48 56 74.
Kass.: Bernth Johannesson, Jacobysallé 16,
2.th., 1806 Frederiksberg C, 31 31 86 86.
Bestyrelse: Villy Karlsson, Helge Kierulff,
Hans Andersen, Else Drejer, Birgit Fischer-
mann, Ove Laursen, Peter Møller Madsen,
John Nielsen, Birgit Lærche og Lilian Olsen.

BUCHENWALD-KLUBBEN

Fmd.: Hans Andersen, Sløsevej 19, 4894
Øster Ulslev 53 86 55 59.
Kass.: Ernst Steen, Vendersgade 6, 1363
København K 33 12 85 95.
Sommer: Møststien 6, Vester Lyng, 4500 Ny-
købing S. 53 41 01 20.
Odense: Carl Aage Hansen, Kærmindevej
25, 5000 Odense. 66 12 71 99.
Århus: Fmd.: Knud Andreasen, Stenbjerg
Kirkevej 6, 7752 Snedsted. 97 93 83 11.
Kass./sekr.: Niels Vognsen, Stokrosevej 21,
8330 Beder, tlf. 86 93 61 38.
Aalborg: G. Hansen, Østre Allé 47, 9000
Aalborg. 98 12 73 63.

DACHAU-KLUBBEN

Fmd.: John Nielsen, Margrethevej 28, Ejby,
4070 Kirke Hyllinge. 42 40 50 87.
Kass.: Ernst Nielsen, Strandagervej 9, Mun-
kerup, 3250 Gilleleje. Giro 6 45 87 18. tlf. 49
71 86 59.

LANDSFORENINGEN ERHVERVSHÆMMEDE FRA FRIHEDSKAMPEN

Fmd.: Bernth Johannesson, Jacobys Allé 16,
2.th., 1806 Frederiksberg C. 31 31 86 86.
Kass.: Richard Tue Andersen, Randersvej
75, 8200 Århus N. 86 16 92 42. Giro 5 43 27
23.
Omegnsafdelingen:
Fmd.: Jens Aller, Skelhøjvej 11, 2500 Lyng-
by. 42 88 88 72.
Kontoret: Kongevejen 252, 3.sal, 2830 Vi-
rum. 42 85 58 98. Giro 8 81 17 88. Kontortid
for sociale sager: Tirsdag 10-12. Sommerfer-
rie: 3/6-31/8.

Esbjerg afd.: Fmd.: Marius Jensen, Jagt-
vænget 22, Hjerting, 6710 Esbjerg V. 75 11 64
18.
Kontor: Centret, Skolegade 54, 6700 Es-
bjerg. Åbent hver onsdag kl. 14-17.

Sydøstjysk afd.: Fmd.: Jens Jac. Jensen,
Ullerupdalvej 217, 2., 7000 Fredericia. 75 92
54 57.

Kontor: Vendersgade 28, tlf. 75 93 29 73,
åbent tirsdag 14-16.

Kolding: Kontor: Staldgården.

Åbent torsdag kl. 14-16. 75 53 18 84.

Odense afd.:

Fmd.: Minna Dahl, Præstegårdsvænget 16,
5240 Odensen NV. 66 13 80 10.

Kass.: Ruth Gjersing, L.A. Ringsvej 92, 5230
Odense M, tlf. 66 14 27 16.

Det sociale udvalg v/ Aksel Søndergård, Bø-
geparken 80, 7.th., 5240 Odense NØ, tlf. 66
10 40 32.

Sydfyns afd.: Fmd. og konsulent: Hjarne
Ditlevsen, Løkketoften 15, 5700 Svendborg.
Kontor: tlf. 62 20 15 52 (bedst kl. 08.00-
11.00).

Sjællands afd.: Ove Laursen, Moseskræn-
ten 3, Ganløse Bund, 3660 Stenløse 42 18 30
46.

Aalborg afd.: Fmd: Børge Dahl, Herskind-
sgade 9, 9000 Aalborg, 98 12 84 92.

Kontor v/ Børge Jensen, Østerbro 38, 9000
Aalborg. 9812 16 19. Åbent torsdage 12-17.
Åbent for kammeratligt samvær torsdag 14-
17.

Århus afd.: Fmd. Richard Tue Andersen,
Randersvej 75, 8200 Århus N. 86 16 92 42
Centrets adresse: Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. 86 16 91 18 i åbningstiden: Tirsdag
og torsdag kl. 10-12.

LANDSFORENINGEN GESTAPOFANGERNE

Fmd.: Frode Greve Rasmussen, Lyngdalvej
18, 8500 Grenaa, tlf. 86 30 90 76.

Kass.: Else Bentzen, Nørre Boulevard 62,
8900 Randers, tlf. 86 42 69 61.

Randers afd.: Fmd.: Frode Greve Rasmus-
sen, Lyngdalvej 18, 8500 Grenå. 86 30 90 76.
Kass.: Ejnar Hulten, Møllevej 69, Hornbæk,
8900 Randers. 86 41 81 81.

Sjællands afd.: Fmd.: Axel Lauritzen,
Lundtofteparken 42, 2 tv. 2800 Lyngby.
Kass.: Kaj Schack Grundahl, Tranevej 14,
2670 Greve. 42 90 16 00.

Århus afd.: Fmd. Edith Johansen, Sand-
kåsvej 2, 8210 Aarhus V, tlf. 86 15 73 15.
Kass.: Henning de Place, Jordbrovej 23,
8200 Århus N, 86 10 17 41, giro 1 27 64 92.

FORENINGEN AF GESTAPOFANGER FRA BESÆTTELSEN

Fmd.: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128, 3500
Lille Værlose. 42 48 56 74.

Kass.: Salle Fischermann, Toftekærvej 28
C, 2820 Gentofte. 31 65 89 90.

HANNOVER-STÖCKEN

Fmd.: Peter Møller Madsen, Sjelør Boule-
vard 12, 2.tv., 2450 Kbh. SV. 31 16 60 98.

Kass.: Carl Adolf Sørensen, Egernvej 24,
8270 Højbjerg. 86 27 23 47.

HORSERØD

Fmd.: Villy Karlsson, Toftekærvej 116, 2860
Søborg. 39 69 86 62.

Kass.: Kaj Birkemose Petersen, Gl. Køge
Landevej 251B, I-dør 2., 2650 Hvidovre. 31
49 20 62.

NEUENGAMME-FORENINGEN

Fmd.: Hans Bøjlund, Påbyvej 36, 6000 Kol-
ding. 75 56 90 49.

Kass.: Søster Lærche, Immerkær 25, 2.tv.,
2650 Hvidovre. 31 75 58 03.

RAVENSBRÜCK-GRUPPEN

Astrid Blumensaadt, Carlsgade 5, 5000
Odense C. 66 12 79 08.

SACHSENHAUSEN-FORENINGEN

Fmd.: Peder Sægård, Amerikavej, 7.4. th.,
1756 København V. 31 23 02 14 (sommerferie
55 44 10 32).

Kass.: Emmy Eskildsen, Nansensgade 22,
5000 Odense C. 66 11 92 52.

Odense: Evald Lægteskov, Granparken
128, 5240 Odense NØ. 66 10 24 15.

STUTTHOF-FORENINGEN

Fmd.: Helge Kierulff, Kidhøj 10, 2880 Bag-
sværd. 42 98 11 77.

Kass.: Hertha Berthelsen, Landlystvej 72,
2650 Hvidovre. 31 75 97 13.

THERESIENSTADT-FORENINGEN

Fmd.: Birgit Krasnik Fischermann, Fredens-
vej 1 A, 3. th., 2920 Charlottenlund. 31 63 82
55.

Kass.: Heinz E. Hess, Elverhøjvej 1 C, 2730
Herlev. 44 94 44 41.

Frihedsfondens postadresse er: Æbelø-
gade 1 st, th., 2100 København Ø. Telefon 39
27 35 00. Åbent tirsdag, onsdag og torsdag
kl. 10-15.

FERIEMULIGHEDER:

Anholt: Ejers af De Erhvervshæmmede. 12
senge. Adresse: 4. Maj-huset, 8582 Anholt
by. Henv. til S.E.F. Skovvangsvej 220, 8200
Århus N. Telefon 86 16 91 18, i kontortiden
eller Rich. Tue, 86 16 92 42 (sommerhus 86
55 84 64) Ansøgning om ophold i højsæso-
nen skriftligt senest den 1. februar.

Kegnæs: Ejers af Kammeraternes Hjelpe-
fond. Se øverst bladets side 2.

»Nors Hovedgård«: Selvejende institution.
12 senge. Adresse: Hindingvej 38, Nors,
7700 Thisted. Henv.: Alex Bindeballe, 97 98
11 95.

Smidstruphytten: Ejers af Foreningen af
Gestapofanger fra Besættelsen. 4 senge.
Henv. til: Solveig Skjøtt, Dalsø Park 128,
3500 Lille Værlose. 42 48 56 74.